ԺԲ. ՏԱՐԻ 3384 (Ն. Տ.) 6 ՅՈՒՆԻՍ 1895 25 ՄԱՅԻՍ 1895 13 ԶԻԼՀԻՃՃԷ 1312 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ

Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

درعليه‌ده غلطه‌ده آره‌ولك غزه‌ته‌سى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դահեկան արժէք	150
» » Վեցամսեայ » »	75
» » Եռամսեայ » »	40
Օտար երկիրներէ Տարեկան Ֆրանկ	56
» » Վեցամսեայ »	28
Ընտիր թուղթի վրայ մասնաւոր տպագր. Տարեկան Օսմ. Ոսկի	2
Գաւառաց թղթատարի ծախքը միջակներեն	Ղրուշ 50

Խմբագրութեան եւ հրատարակչատան համար կամ այլ գրութիւն եղեալ թղթերը

Les annonces sont reçues AUX BUREAUX DU JOURNAL

ԳԹՈՒԹԵԱՆ ՔՈՅՐԵՐ

Ատեն ատեն տրտունջներ կը հասնին մեզ, Հիւանդանոցի հիւանդապահներուն նկատմամբ. սովորաբար այնտեղ պատսպարուող ու դարմանուող այր կամ այն անձը երբ ապաքինած դուրս կելլէ, հոգաբարձութեան ու բժիշկներուն ջերմագին շնորհակալութիւն յայտնելու առթիւ՝ թեթեւ գանգատ մըն ալ կը սպրդեցնէ իր նամակին կամ խօսքերուն մէջ, թէ հիւանդապահը իրեն հետ փափկութեամբ չէ վարուած, թէ կոշտ լեզու մը գործածած է, և այլն։

Այս գանգատը նոր չէ, վաղուց կայ ու կը մնայ արդէն, և Հիւանդանոցի ներքին բարեկարգութեան համար հետզհետէ գործադրուող միջոցներուն արժէքը պակսեցնելու բնութիւն չունի բնաւ։ Այդ տեսակ մեծ հաստատութեան մը վարչութիւնը ուրիշ բան չի կրնար ընել, բայց եթէ հիւանդապահի պաշտօնին համար ներկայացող ընտրելիներուն մէջէն լաւագոյնները որոշել, որոնք խոհեմ, բարի ու պարկեշտ մարդիկ ըլլան, գիշեր ու ցորեկ հսկելու յօժարակամ, անսպառ համբերութեան տէր։ Բայց թէ, այս բոլոր յատկութիւններով մէկտեղ, կուգայ վայրկեան մը ուր հիւանդապահը չի կրնար տոկալ հիւանդին քմահաճոյքներուն կամ ցաւագին աղաղակներուն, և նեղսիրտ կը դառնայ,—սակայն կանխատեսել ու ամեն վայրկեան դարմանելը դժուար է, եթէ ոչ անկարելի, քանի որ հիւանդապահն ալ ամականաւոր պաշտօնեայ մըն է նոյն յարկին տակ ծառայող ուրիշ անձերուն պէս։ Հիւանդապահի մը վրայ նշմարուող լեռութիւնը սովորաբար բնական չըլլար, այլ ստացական։ իր շուրջը պարզուող թշուառութեան տեսարաններուն, ցաւերուն, տառապանքներուն հանդէպ՝ մարդը հետզհետէ կը կորսնցունէ իր կարեկցութեան, դիւրազգածութեան զգացումը, և մեքենական աշխատաւոր մը կը դառնայ. մանաւանդ աչքին առջեւ բերելով թէ այդ ցաւագին միջավայրին մէջ իր տուած աշխատութեան շնորհիւն է որ կը ճարէ իր և իր ընտանիքին ապրուստը, տեսակ մը դառնութիւնով կը համակուի որուն համար մեղադրելի չէ։ Ամենէն կատարեալ հիւանդապահն ալ զերծ չի պիտի մնար այս տագնապէն։

Միակ դարման մը կայ այս անխուսափելի հարկին դէմ, հիմնական ու ընդհանուր դարման մը, — Գթութեան Քոյրեր ունենալ։

* * *

Գթութեան Քոյրը մարմնացումն է տիպար-հիւանդապահին։ ամականաւոր պաշտօնեայ մը չէ, ընտրելի չի ներկայանար, ընտանիք չունի ապրեցուցնելու։ իրեն համար՝ աշխարհքի լաւագոյն տեղը հիւանդին մնալն մնան է և հիւանդանոցին շրջափակը՝ իր բոլոր հուրիզոնը կը կազմէ։ Մայրապետի մը պէս որ ինքզինքը եկեղեցիին նուիրել ուխտած է, Գթութեան Քոյրը իր անձը կը նուիրէ մարդկային ցաւերու ամոքման։ և որքան սաստիկ ըլլան այդ ցաւերը, որքան աւելի անտանելի ըլլայ հիւանդը, իրեն համար այնքան աւելի հեշտ ու քաղցր կը դառնայ իր ստանձնած պարտականութեան կատարումը։ Իր կեանքը համբերութիւն ու անձնուիրութիւն է համակ. դառնութիւն չի ճանչնար ոչ ալ ուրախութիւն. ամեն զգացում մեռած է իր սրտին մէջ՝ տեղի տալու համար միակ զգացման մը, գթութեան։

Օտար հիւանդանոցները մերինին հետ բաղդատողներուն ուշադրութենէն շատ անգամ կը վրիպի այս պարագան. առաւելութիւնը,— եթէ կայ,— չենքին մեծութեան, բժիշկներուն ճարտարութեան, ներքին կանոններուն խստութեան վրայ չի կայանար այնքան՝ որքան Գթութեան Քոյրերուն ներկայութեան վրայ, որոնք սակայն աննշմարելի դառնալու ատիճան կը աբօղուին. տուուերի մը պէս կ'անցնին նրբանցքներուն մէջէն, խոհանոցէն հիւանդարան, վերաբուժական սրահէն դեղարան, կ'երթեւեկեն, կը ծառայեն, անձայն անշշուկ. հիւանդին քովն են միշտ՝ մօր մը կամ քրոջ մը պէս հոգածու և բժիշկ մը պէս խիստ՝ անոր դարմաններու մասին, բայց խստութիւն մը որ ամբողջ գութգութանք է։

Երբէք չեմ մոռնար Ադամեանին տուած վերջին այցելութիւնս ռուսական հիւանդանոցին մէջ, ուր Գթութեան Քոյրերուն ամենէն ազնիւը ու ամենէն մարդասէրը յատկացուած էր հայ արուեստագէտին ծառայութեան, հեգ դերասանին ձայնը ճնշուած էր կոկորդին մէջ, և գունէ շունչ առնել կարենալու համար՝ խռչփողին մէջ ներարկումի մը կը կարօտէր. ժամը քանի մը անգամ. այս հոգը յանձնուած էր հիւանդապահ քոյրին, որ որոշեալ վայրկենին կը բերէր գործին ու անուշ խօսուածքով մը ու պղտատագին նայուածքով մը կը կենար Ադամեանին հանդէպ. նոյն իսկ եթէ վերաբուժական գործողութիւն մը ըլլար կատարուելիքը, հիւանդը յօժարութեամբ պիտի յանձներ ինքզինքը։ Մահամերձ ողբերգուն, որ այլ ևս գրով կը խօսէր իր այցելուներուն հետ, թղթի կտորի մը վրայ գրած իր քանի մը տողերուն վերջինը ու ամենէն ազդուն այդ Գթութեան Քրոջ նուիրեց. իրեն համար ընտանեկան մնոնլորտի մը, ծնողական խնամքի մը պատրանքը կուտար այդ մայրապետը։

Հեռաւոր տեղերէ ալ արձագանգներ կը հասնին երբեմն, շրջուն մայրապետներու անձնուիրութիւնները պատմող։ Ուրֆայի մեր թղթակիցը դեռ անցեալները կը յիշէր Միս Միլլինկը անուն միսիոնարուհի մը որ բարեգործական այցելութիւններով կը զբաղի և ժամատենդէ բռնուեր է՝ նոյն ախտէն տառապող աղքատ հիւանդի մը մարդասիրաբար այցելելով։

* * *

Մենք ալ չե՞նք կրնար ունենալ մեր Գթութեան Քոյրերը մեր հիւանդանոցին համար։ Պաշտօն մը կամ արհեստ մը չէ այս։ հոգեկան պէտք մը, սիրտ մը այն կիներուն համար որոնք կեանքի մէջ ընդ երկար տառապած՝ կոչեն քաշուիլ աշխարհէն, կամ դեռ մանկամարդ՝ անձնուիրութեան այդ հակումը այնքան զօրաւոր կը զգան իրենց մէջ, որ հիւանդապահութեան մէջ կը գտնեն գերագոյն հաճոյքը։

Անոնց մէջ կան որ քիչ շատ բժշկութենէ կը հասկնան, վերք մը դարմանելու մասնագիտութիւն ունին, կամ ատամնաբոյժի մը չափ ճարտար մատներ։ Այս կատարելագործութիւնները մեր մէջ փնտռել՝ դեռ կանուխ է։ Բայց գոնէ կարելի չէ՞ որ Հիւանդանոցին վրայ հոգ տանող Տիկնանց Խնամակալութիւնը ուղղ ուշադրութեան առնել Գթութեան Քոյրեր ունենալու պէտքը որ իր ձեռնհասութեան այնքան կը պատշաճի։ Մեր մէջ ալ չեն պակիր ժէյրադ կիներ, միայնակ ու անոք, մարմնով կորովի ու մտքով թախծալից, որոնք սիրով պիտի ընդգրկէին այդ մարդասիրական ասպարէզը. գործնական մէջ հետզհետէ կը հասնի վարժութիւնը և հիւանդներուն անկողինը դալրոց մը կըլլայ անոնց։

Հիւանդանոցի համար խորհուած ու խորհուելիք բարիքներուն մէջ՝ կարեւորագոյններէն մէկը պիտի ըլլար այս։

Տ. Ա.

ԵՐԿՈՒ ՄՈՒՐԱՑԻԿՆԵՐ

(ՀՆԴԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Մեր էին, մեր. միշտ ճանչցուած էին— Մակուր քաղաքին էն հին մարդիկը չէին յիշեր իսկ անոնց երիտասարդութիւնը։

Փողոցներուն մէջ կը մուրային, երբ տաքը յոյժ սաստիկ չըլլար։ Թէնկա—Սամի որ կոյր էր, փոքր սայլակի մը մէջ կը քաշէր իր կինը, Արա—Սամին, որ անդամալոյծ էր։

Իրենց մուրացկանութիւնը թագուն էր։ Զէրն նեղեր անցօրդները՝ ուրիշ երկիրներու մուրացիկներու բլլա կերպովն, այլ միայն պարզապէս, առանց բան մը բանելու կը կարկառէին իրենց ազօտուկ ձեռքերը որոց վրայ մամեսի ծալքեր կային զոգցեալ։

Բրնձ, ձուկի գլուխ կուտային անոնց։

Վարիր, ինչպէս մեծագոյն մասն հընդկահիներուն։ Արա-Սամի չնչին բան մը կերեւար այդ տուփին մէջ ուր իր յանամամբ չորցած ու կքած էր երկար տարիներու շարքի մը մէջ։

Սայլակը գէշ կախուած էր. ոտքի բաղաքին մէջ պատայներու պահուն շատ կոսոտաէր։

Սակայն չուտ չէր քալեր Թինկա-Սամի, և խնամքով ու հոգածութեամբ կը շրջապատուէր։

Ցայլէ մը իջնելու, անուահետ մը անցնելու պահուն շատ ծանր կ'ընթանային։

Ցեսնելու էր թեզմ պառաւին երեսալը իր տուփին մէջ, իր խռոմեալ դէմքովը և անձկութենէ շողացող աչքերը, հակառակ այն մշուշին զոր տարիները փչած էին անոնց վրայ՝ պղտորելու համար։

Շրջելու սարսափը այն բաներէն մէկն էր որ ամենէն աւելի կը տանջէր իր կեանքը։

Ի՞նչ կանցնէր այս երկու ծերերուն գլխէն, որք կը պաշտէին զիրար, գիշերուան առանձնութեան մէջ ի՞նչ կընային պատմել իրարու։

Երբ ապաստանի մը տակ մտնէին քընանալու համար, Արա-Սամի գլուխը կը ծածկէր կապոյտ բամբակէ թաշկինակով մը, որ իր գիշերային գլխանոցն էր։

Թինկա-Սամի անոր կը մօտենար կրցածին չափ պաշտպաներու համար, և իրարու քով կ'երկննային, երկու հիւանդ բարիներու պէս, իրենց թափանցիկ պոյտոր յաջորդ օրը վերակսելու փափագով, մէկը միւսը թաւալելով։

Նակուրի կոյսին ուխտագնացութեան ժամանակն եկաւ։

Մեր երկու մուրացիկները մութնուլուսուն գացին տեղաւորուելնան կառաւնները հովանաւորող մեծ ծառերուն տակ, կրանիթէ արձաններու մօտ։

Թափորին ժամանումէն առաջ և ցորչափ կը տեւէր ուխտաւորութիւնը, շատ անցորդներ կը շահագրգռուէին անոնց. քրքջագոյն մանկամարդ աղջիկներ, սեւ մեծ աչքերով, իրենց ապակիէ ապարանջանները շաչեցնելով, հնդիկ պէպէկներ, իրենց գոյնզգոյն երկար պլուզներուն մէջ յոյժ ծիծաղաբեր, որք խումբ խումբ կուգան ձեռք ձեռքի, հնդիկ կիներ խառնիխուռն մտերով, աղօթելու և խնդալու համար եկած, կրօնաւորներ, վանականներ, ամենքն ալ կ'ուցնէին Արա-Սամի ուշեւէն, որ դեռ կը տեսնէր զանոնք, և Թինկա-Սամի առջեւէն որ ալ չէր տեսներ զանոնք։

Գրեթէ ամենքն ալ դրամներ կը նետէին, ուրիշներ տաք տաք կարկանդակներ կը դնէին ձեռնասայլին մէջ։

Անոնք որ բան մը չէին տար, անոնց առջեւէն անցած ատենին խորհ ողջոյններ կուտային՝ ընկերներու պէս։

Այն ատեն կը պատահէր որ իրենք ալ ժպտէին, երբ արեւը շատ տաք էր եւ երբ իրենց ծերութեան ցաւերը կը քնանային իրենց խոնջ անդամներուն խորը։

Այն ատեն Արա-Սամի, գլուխի ու թեթեւ ձայներու ազդանշէն զուարթացած, կը սկսէր ալեվկիկ՝ իր թուրքէ խեղճ հովհարովը փչուելով։

Բայց երբ իրիկուն եղաւ, խաւար բռնելով ծառերուն տակ, երբ խորհրդաւոր երկիւղ մը սկսուեցաւ տաճարին շուրջը, երկու ամուսիններուն չը գտան իրենց ճանբան։

Սոսկահարեալ, օրուան յոգնութիւնը ներքնապէս կրծած ըլլալով զիրենք, ուղղակի կը քալէին, անձկութեան քրտինքով ողողուն, զգալով մահուան վերձգումը գիշերուան տարտամ արհաւիրքներուն մէջտեղ։

Հեռամէջ մը փակեց ճամբան և Արա-Սամի և Թինկա-Սամի խորը թաւալեցան առանց աղաղակ արձակելու, լռիկ մնջիկ։

Արշալոյսին անցորդ մը տեսաւ մարմնոյ մեռացորդներ։ Տիրամեսիկ էին, իրարու պլլուած, երկու խեղճ կապիկներու պէս, իրենց միակեալական դէմքին վրայ անձկագին սոսկալի արտայայտութեամբ մը։

Վերարկուն հանելով անցորդը երկիւղածօրէն ծածկեց զանոնք, որպէսզի ցօղը չը թափանցէ անոնց ոսկորներուն մէջ։

Այսպէս մեռան Արա-Սամի և Թինկա-Սամի։

ՄԱՐԴՈՒՆ ՄՈՒՐՆԴԸ

Նախնական մարդիկ ստիպուեցան պրտզակեր ըլլալ, բայց չատ չանցած ամենակեր եղան ակամայ։ Հետաքրքրական է գիտնալ թէ տակաւին ինչ կ'ուտեն կարգ մը ժողովուրդներ՝ քննելէ առաջ Եւրոպոյ նախկին բնակիչներուն անունդը։ Աւստրալիացիները հաճոյք կը զգան իրենց ստամոքսը լիցնելով կէտ ձկան փտած միսի կտորներ։ Էսքիմացիները փոկի և կիտաժանիի իւղ կուլ կուտան։ չինացիները ախորժով կ'ուտեն չուներ, կատուներ, մուկեր, գորտեր, թրթուրներ և այլն։

Արջին, մամութին և անգեղիրին միսերը կ'երեւային նախնեաց խոհանոցին մէջ։ Իրենց առօրեայ անդեան համար կը գործածէին նախնական եղը, հսկայ եղջիւրներով եզնիկը, և յետոյ այծքաղը։ Ջէին արհամարհեր ոչ չունը, ոչ աղուէսը։ Հիմակ ա՛լ տարակոյս չիկայ թէ ոսկորներուն ծուծը այն թուականներուն ամենէն աւելի փնտռուած կերակուրներէն մէկն էր, ինչպէս է մինչեւ այսօր Էսքիմացիներուն, Կրօէնլանտացիներուն, Լաբանացիներուն համար։

Զանազան տեսակ ջրային և այլ թռչուններ. Տանրմարքի մէջ՝ ցարաքի աքաղաղը որ երկար ատենէ ի վեր անհետացած է, վայրի կարապը, մեծ բէնկուէնը, ձուկեր, բազմաթիւ կակղամորթեր, մանաւանդ ոստրէն առատութեամբ, խեցեայի, խխունջներ եւս մեծ նիւթ կը հայթայթէին նախնական մարդոց։

Վերջապէս, հօտերուն կաթը և կովերուն պտիները եկան աւելցան մանաւանդ լճային քաղաքներու բնակչաց սնունդին վրայ։

Նախ և առաջ, անասնոց միսը հում հում կերուեցաւ, բայց անգամ մը որ ձեռք անցուց կրակը, մարդը կրցաւ եփել իր կերակուրները, որով աւելի գիւրամարսելի եղան, և նոյն իսկ կրցան օգտուիլ բուսային և կենդանային նիւթերէն որք առանց եփուելու չպիտի կրնային աւելի ըլլալ։

Սնունդներու այս եփումը զանազան եղանակներով կրնար կատարուիլ. կա՛մ խորովելով վառ ածուխներու վրայ, ինչպէս կապայազանեն կիսայրեաց ոսկորներ, կամ ջուրի մէջ եռացնելով։ Բայց կրնայ հարցուիլ թէ մարդիկ գիտէ՞ն ջուր եռացնել այն ատեն ուր հողէն անօթներու վրայ գաղափար չունէին։

Կարգ մը վայրի ժողովուրդներ տակաւին չը գիտցող անօթներու չինութիւնը, եռացնել ջուր ձեռք կը բերէին բրատաքարէ, փայտէ, կաշիէ անօթներու մէջ կը խորտէին կրակի մէջ կարմրցած քարը։ Կրակէ սեւցած կայծքարները, որք կը գտնուին քարայրներու մէջ, կրակարանները, քով, նոյնպէս կրնան ծառայած ըլլալ սիւնոյն նպատակին։ Կաւիզէն անօթներու գիւտը անհետ ըլաւ այս դժուարին եղանակը չուր տարցնելու։

Հաւանական է որ ծովային ալի գրծածումն իրրեւ համեմ՝ շատ կանուխէն տարածուած ըլլայ նախնական ժողովրդոց մէջ։ Այս գործածութիւն արդէն հիմնուած է բնական օրէնքի մը վրայ որ կարծես հարկ մըն է եղած։ Բոլոր ժողովուրդները կը գործածեն զայն, և այն տեղերուն մէջ ուր հաղուագիւտ է, տակի տեղ կը բռնէ և իրրեւ փոխանակութեան միջոց կը ծառայէ։ Ամերիկէի մէջ, Բօդ-ա-Ֆոն բնակիչները բուռ մը ալի փոխարէն մէկ կամ երկու գերի կը ծախէին, կ'ըսէ Լիէպիկ։

Հողին մշակումն ալ արմիք կը հայթայթէ մարդուն։ Զուիցերիոյ լիճերուն մէջ հացէ կարկանդակներ գտնուած են։

Կը կարծուի որ նախապատմեան կան մարդը կրցած է գործածել խմորացեալ ըմպելիքներ։ Կարգ մը փոքր պտուղներ ծառայած են այս պարարատութեան համար։ Արդէն ըմպելիներու համար ժողովրդոց ճաշակը շատ հին ժամանակներէ սկսած է։

ԱՄԵՐԻԿԱՆԱՆ ՀՆԴԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԾԱԳՈՒՄԸ

Տասն և վեցերորդ դարուն, երբ ղըժուարին էր Ամերիկեան ցամաքին տարածութիւնը և ձեւը ճշդել, սա կարծիքը կար թէ՝ հնդիկներու նախնիք հեռու երկիրներէն նաւերով հասած են Ամերիկեան աշխարհը։ Վերջէն շատեր այնպէս կը կարծէին թէ հին Ամերիկացիք Պէհրինկայի ծովէն խորվին անցած են։ Այս կարծիքները շատ համոզիչ չեն։ Իսկ Արիստոտելի այն հին պատմութիւնը թէ Կարթագինեան նաւեր Հերքիւլէսի կոմտոներէն (Ճիպրալթար) նաւարկած են դէպի արեւմուտք մինչեւ որ, շատ օրեր անցնելէ ետեւ, գտած են մեծ գետերով անբնակ կղզիներ. հաւիւ կրնայ ընդունուիլ իբրեւ նախադրելական գիտ Ամերիկայի։ Նոյնպէս անհաւատալի են Ատլանտեանի վրայ Պլատոնի գրած առասպելները։ Զինական հին տարեգիրներ կը խօսին Ֆիու—Սան երկրին վրայ որ Զինաստանի արեւելակողմն է, և կը կարծուէր թէ Մեքսիկայի նկատմամբ էր այս։ Սակայն Ֆիու-Սան քաղաքանօթ երկիր մ'էր Զինացւոց և անոր իշխաններու և ժողովրդեան սովորութեանց վրայ գրուած պատմութիւնները ցոյց կուտան թէ բոլորովին ասիական գաւառ մ'է։ Հաւանական է որ Ֆիու-Սան Ճաբոնի հիւսիսակողմը գտնուող կղզիներէն մին էր, բայց ոչ երբէք Մեքսիկան։ Այնքան հետաքրքրաշարժ են այն ամեն փորձերը որով կը ճգնին ամանք ամերիկեան քաղաքակրթութիւնը օտար ազգերներու վերագրել, որքան հետաքրքրական պիտի ըլլար եթէ պնդէին թէ Հնդկական քաղաքակրթութիւնը Բագդէսանէն սկսաւ, Մեքսիկացիք կը պատմեն թէ իրենց նախնիք հիւսիսակողմը կը բնակէին իբրեւ որսորդներ։ Ասդէքները կ'ըսեն թէ իրենց հայրերը կղզւոյ մը մէջ կը բնակէին։ Շատ հաւանական է որ Մեքսիկան մի քանի ցեղեր իրրեւ իրենց հին բնակարանը կը նկատէին հիւսիսը, վասն զի հիւսիսը իրենց տարօրինակ և անթափանցելի կ'երեւէր։ Մեքսիկեան քաղաքակրթութիւնը ցոյց կուտայ որ ճշդապէս նոյն երկրին կը պատկանէր՝ ուր ծագելով ներգործեց բոլոր ամերիկեան ցամաքին վրայ։ Միայն հիւսիսային Ամերիկայի քանի մը ցեղեր իբրեւ որսորդ և ձկնորս կ'ապրէին։ Նոյն իսկ վայրի Հնդկիներն, ինչպէս Տաքօթաները, Մանտանները և այլն, քիչ շատ հոգագործութիւն գիտէին։ Բոլոր Հնդիկները թէ լեզուի, թէ կրօնի, թէ բարուց և թէ ցեղային կազմուածքի մասին զարմանալի նմանութիւն մը ցոյց կուտան Մեքսիկացւոց։ Ուստի այս եզրակացութիւնը կարելի է հանել թէ ամենքը միևնոյն ծագումն ունին։

Սառա Պէռնար Լոնտոն կը գտնուի այս պահուս, ուր կարգ մը ներկայացումներ պիտի տայ՝ Ամերիկայ ուղեւորելէ առաջ։ Իվէթ Կիլպէռ վերադարձած է Լոնտոնէն. բարիքեան երդչուհին, ուրիշ տարիներու պէս, շատ համակրական ընդունելութիւն մը գտած է բրիտանական ոստանին մէջ։

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔԻ» (43)

ԷՕՃԷՆ ՄՕՐԷ

ՏԱՌԱՊԱԾ ԱՂՋԻԿԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՓՈՔՐ ԴՔՍՈՒՀԻՆ

—Երթալ գտնել տոքթոր Տէֆոնթէնը։ վաղը չէ, այս իրիկուն իսկ, անմիջապէս։ Ըսէք իրեն ձեր երկիւղներն ու ձեր անձկութիւնները. ստիպեցէք զինքը որ յաղթէ այս տան մէջ մնալու իր զզուանքին, ուր իր թշնամին կը տիրէ. կոչում ըրէք Հելիոնի վրայ ունեցած իր սիրուն, իր գթութեանը։ Թող գայ, թող պատրաստ ըլլայ առաջին կոչման գալու։ Թող գայ և աղաչէ զայն... եթէ տակաւին ժամանակ կայ։

—Օ՛հ, ի՞նչ կ'ըսէք։

—Կ'ըսեմ թէ չատ ժամանակ անցուցինք, թէ գուցէ թերացանք—գոնէ ես թերացայ— քաջութենէ ու կորովէ, և հիմակ վայրկեան մը կորսնցուցնելու չէ այս յանցանքը դարմանել ջանալու համար։ Դարձեալ յապաղիլը գլխէ մեղսակցութեան գործ մը կ'ըլլայ։

Կապթոն վեր առաւ գլուխը և Նէօմիին նայեցաւ։

Եղական կերպարանք մը ունէր։ Ցայտնի էր որ բերնէն փախած խօսքը բռնելուցած էր։

—Դացէք, ըսաւ, չուտ գացէք։ Դեռ յոյս ունիմ Նախախնամութեան վրայ։ Բայց այս Մարեքան թշուառական մըն է, և այս մարդէն ամեն բան կրնայ վախցուիլ։

ԺԳ.

ԿԱՑԾԱԿԻ ՀԱՐՈՒԱԾ

Կասթոնի մեկնուելէն յետոյ, իր սենեակը քաշուած էր Նէօմի, քիչ մը հանգըստանալու համար։ Հագուած քնացաւ, յետոյ, առտուն ժամը երկուքին ելաւ և հիւանդին սենեակն իջաւ։

Երկու սպասուհիներ և կրօնուհի մը կը հսկէին՝ իրեն սպասելով. վասնզի Նէօմի, բաց ի այն երկու երեք ժամերէն զորս քնանալով կանցուներ, իր տեղը ուրիշին չէր տար Հելիոնի սնարին մօտ։

Ժամը երեքին, կրօնուհին ա՛լ քաշուած էր, և սպասուհիները, գիշերուան մնացած մասին համար բոլոր պէտք եղածները պատրաստելով, գացին երկնցան կից սենեկին մէջ այս մտօք դրուած քանաբեի մը վրայ։

Ապարանքը լռին էր, բնաւ աղմուկ չէր լսուեր դուրսէն, և բան մը չէր խանգարեր ներսի լռութիւնն բաց ի Հելիոնին շնչառութենէն ու երբեմնակի շնչահեղձութիւններէն։

Կանթեղ մը կը վառէր իր յախճապակիէ սկահակին մէջ, օգնելով փոքր լամպարի մը ժգոյն լոյսին էր դրուած որ շրմինէին ճերմակ մարմարիոն վրայ։

Սենեակը մահաշչուկ տխրութեան մը երեւոյթն ունէր։ Բուսաջուրերուն, սրբուակներուն, դեղագործական շիշերուն քով խորան մը, իր ժանեակէ սփռոցովը ծածկուած և իր եկեղեցական զարդերովը պճնուած, կանգնուած էր արծաթէ մեծ խաչի մը տակ՝ կիսովին ծածկուած մութ թաւիշէ ծանր վարագոյրի մը ետին։

Անարատ—Յղութեան արձանիկ մը միայն՝ իր քօղին տակ ճեպ ճերմակ և շրջապատուած քանի մը ճերմակ վարդարաններով ու արծաթատերեւ արհեստական շուշաններով, պայծառ ու անուշ շեշտ մը կը դնէր այդ վանական անկեան մէջ։

Ամեն օր, Պրոշար աբբան, իր պատարագէն յետոյ և առանց հոգ ընելու բժիշկին այցը, կուգար ծնրադրել այդ յանպատրաստից խորանին առջեւ։

Ս. Կոյսի ոգումներն հոն կ'ըսուէին բարձրաձայն. ամեն մարդ կ'ընկերանար. կրօնուհին, երկու հիւանդապահները, ծառաները, ամեն մարդ, բաց ի Նէօմիէն, որ չէր սիրեր ընկերանալ բերնուց կրկնուած աղօթքներու այդ բանաձեւներուն որոց մէջ հոգին կը պակսի։ Հիւանդն իսկ իր գունատ խեղճ շուրթերովը, կը մրմնջէր փոխը. Ora pro nobis.

Նէօմի անկողնին մօտեցուցած էր իր թիկնաթոռը և անձկոտ ակնարկով կը պարուրէր իր փոքր բարեկամուհին։

Հելիոն պակ մը հանգիստ կ'երեւար հանմամատպէս. իր շնչառութիւնը շատ աղմկալից չէր։ շարժումներն ընդհատ չէին և իր փակ արտեւանանց տակէն, իր դէմքը կ'երեւար գրեթէ հանդչած։

Բազկերակը ոչ նուազ անկանոն էր, սիրտը անակնկալ ոստումներ ունէր և ատեն ատեն վեր կ'ելլար ճիգով։

Մանկամարդ աղջկան քաղցր դեղեցկութիւնը չէր այլայլեր սակայն այս ցաւագին պայքարին մէջ։ ձակատը, կապտորակ գիծերով ծածկուած, կը պահէր իր մաքրութիւնը, և զինք տեսնելով այդպէս սիրուն դէմքը ժանեակէ սնարին վրայ, խարտեաշ մազերը ոսկեղէն ամպի պէս շուրջը ծփծփուն, քնացած հրեշտակ մը կը կարծուէր քան մահամերձ մը։

Նէօմի քրտոջ աչքով կը դիտէր զայն։ Այնքան երիտասարդութիւն, այնքան գեղեցկութիւն, այնքան երանութիւն, որք կրնային մէկ վայրկենէն միւսը փլչիլ։ Ի՞նչ ըրած էր ուրեմն այդ պաշտելի աղջիկը՝ այդքան անգթօրէն չարչարուելու համար։

—Ե՞ս ինչու չըլլամ, կ'ըսէր ինքնին. ե՞ս ինչու չըլլամ որ բան մը չեմ յուսար այս կեանքին մէջ։

Ժամը չորս զարկաւ։ Կամաց մը ելաւ, սեղանի մը վրայ դրուած դեղագիր մը նայեցաւ, փոքր սրուակ մը երեսցուց, քանի մը կաթիլ լեցուց կարմրագոյն փոքր դգալի մը մէջ, և հիւանդին շուրթերուն ներկայացուց։

Բայց Հելիոն, կա՛մ ընազդաբար, կամ տհաճութեամբ ընդդիմացաւ առանց խօսելու, առանց արտնջալու։

Նէօմի ճիգ մը ըրաւ շուրթերը բանալու համար որք մետաղին չփուսէն՝ յամառութեամբ կը գոցուէին։ Իր թմրութենէն միայն յաղողեցաւ սիմափեցնել հիւանդը։

Հելիոն բացաւ աչքերը և դարհուրած ակնարկ մը պտրուցաւ իր շուրջը, իբր թէ ուզէր հասկնալ թէ ուր կը գտնուէր։ Դգալը զգաց իր ակռաներուն մէջ և տեսաւ Նէօմին իր վրայ ծռած։

Աղտոտակ մը արձակեց, արտաքնիկ աղտոտակ մը, և ուժգնօրէն ոգորեցաւ։ Դգալը գետին թաւալեցաւ պարունակութիւնը թափելով։ Հելիոնին գլուխը ծանրապէս ինկաւ սնարին վրայ։

—Հելիո՛ն, ես եմ, ես եմ, Նէօմին, թոթովեց մանկամարդ աղջիկը, ինքն ալ զարհուրելով հանդէպ այն սոսկումին որ կայրայէր հիւանդին դիմագծերը։

—Այո, դուն, միշտ դուն, ըսաւ Հելիոն։

—Ձի՞ս ճանչնար զիս։

—Թո՛ղ զիս։ Գնա՛։

—Ի՞նչպէս, ի՞նչ կ'ըսես։

—Գնա՛, գնա՛։

Նէօմի կարծեց թէ ինքն ալ պիտի նուազի։ Զմտածեց ընդդիմանալ. արդէն ուժ չպիտի ունենար։ Հեռացաւ անկողինէն՝ դողահար և ճնշուած։

Հելիոն ինքն ալ երեսը կը ծածկէր ձեռքերովը՝ չհանդիպելու համար անոր ակնարկին, իբր թէ անոր տեսքն ահարկու բան մը ունենար։

—Ի՞նչ ունի, կը հարցուցէր ինքնին Նէօմի սոսկումով. ի՞նչ կենթարկէ ինէ։

Երկար պահն մնաց մութին մէջ չհամարձակելով ոչ ընկերկի ոչ առաջանալ, և մինչեւ իսկ չունչը բռնելով։ Միայն երբ հասկցաւ որ տագնապն անցած էր, մօտեցաւ անկողնին և երկչոտութեամբ բռնեց անոր ձեռքը զոր իրենին մէջ սեղմեց։

Հելիոն բացաւ աչքերը և դարհուրած ակնարկ մը պտրուցաւ իր շուրջը, իբր թէ ուզէր հասկնալ թէ ուր կը գտնուէր։ Դգալը գգաց իր ակռաներուն մէջ և տեսաւ Նէօմին իր վրայ ծռած։

Աղտոտակ մը արձակեց, արտաքնիկ աղտոտակ մը, և ուժգնօրէն ոգորեցաւ։ Դգալը գետին թաւալեցաւ պարունակութիւնը թափելով։ Հելիոնին գլուխը ծանրապէս ինկաւ սնարին վրայ։

—Հելիո՛ն, ես եմ, ես եմ, Նէօմին, թոթովեց մանկամարդ աղջիկը, ինքն ալ զարհուրելով հանդէպ այն սոսկումին որ կայրայէր հիւանդին դիմագծերը։

—Այո, դուն, միշտ դուն, ըսաւ Հելիոն։

—Ձի՞ս ճանչնար զիս։

—Թո՛ղ զիս։ Գնա՛։

—Ի՞նչպէս, ի՞նչ կ'ըսես։

—Գնա՛, գնա՛։

Նէօմի կարծեց թէ ինքն ալ պիտի նուազի։ Զմտածեց ընդդիմանալ. արդէն ուժ չպիտի ունենար։ Հեռացաւ անկողինէն՝ դողահար և ճնշուած։

Հելիոն ինքն ալ երեսը կը ծածկէր ձեռքերովը՝ չհանդիպելու համար անոր ակնարկին, իբր թէ անոր տեսքն ահարկու բան մը ունենար։

—Ի՞նչ ունի, կը հարցուցէր ինքնին Նէօմի սոսկումով. ի՞նչ կենթարկէ ինէ։

Երկար պահն մնաց մութին մէջ չհամարձակելով ոչ ընկերկի ոչ առաջանալ, և մինչեւ իսկ չունչը բռնելով։ Միայն երբ հասկցաւ որ տագնապն անցած էր, մօտեցաւ անկողնին և երկչոտութեամբ բռնեց անոր ձեռքը զոր իրենին մէջ սեղմեց։

Հելիոն նորէն ետ քաշուեցաւ, բայց նուազ սոսկումով, և ձեռքը ձգեց Նէօմիին ձեռքին մէջ։

—Հելիո՛ն, ըսաւ Նէօմի յուզումալից ձայնով մը, ի՞նչ ունիս ինծի դէմ, սիրելիս։ Միթէ չունի՞մ ձեր վստահութիւնը։ Ա՛յլ չե՞ս ճանչնար քու բարեկամուհիդ։

—Ոչ, ոչ, պատասխանեց հիւանդը, Նէօմիի վրայ նետելով գորովալից ակնարկ մը որուն մէջ սակայն անվստահութիւն կար տակաւին։

—Սակայն քիչ մը առաջ...

—Օ՛հ, այո, քիչ մը առաջ։

Եւ կարծես յուզումը նորէն պիտի սկսէր։

Նէօմի հաստատ կեցաւ և իր մեծ անկեղծ աչքերը մերձեցաւ հէք խելայեղեալին մոլորուն և պղտոր նայուածքին մէջ։

—Համարձակ եղիր, Հելիոն, պատասխանէ, բա՞ն մը ունիս ինծի դէմ։ Խօսէ, հոս եմ, քեզ ծառայելու և քեզ սիրելու պատրաստ։ Եթէ թերացայ այն պարտքին ու բարեկամութեան մէջ զոր ուխտեցի ձեզ, ներում պիտի խնդ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՄԱՅԻՍ 25,6 ՑՈՒՆԻՍ 1895

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՆԻՒԹԵՐ

ԼՈՐԵՏԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎՈՅՆ ՄԷՋ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ՕՐԻՆԱՑ ՎՐԱՑ (*)

Գ.

Լորտ Կրէյթրոէ. «Այս ծրագիր եթէ տարբեր հանգամանաց մէջ ներկայացուած ըլլար, սկզբունքին կատարելապէս պիտի հաւանէի։ Բայց եպիսկոպոսները չեն որ յետ խորհրդակցութեան այսպիսի ծրագիր մը կը բերեն, այլ «Անգլիական եկեղեցական Միութեան» պետն է որ կը ներկայէ զայն, ի դիմաց այնպիսի մարմնոյ մը որ վերջերս ազգային հանեց անկիւքան եկեղեցւոյ մը մէջ պսակի մը առթիւ, առաջնորդութեամբ ուրիշ եկեղեցւոյ մը քահանային, որ ամենեւին իրաւունք չունէր հոն գալու և եկեղեցական արարողութիւն մը խանգարելու։ (**) Քահանային վարմունքն այնքան անպատշաճութիւն էր որ նոյն իսկ «Եկեղեցական Միութեան» անդամք պահարակեցին։ Թէպէտ հիմակ այս ծրագիրը մեզ բերեր են և ազնուական Լորտը շատ մեղմ և խելօքիկ ճառով մը պաշտպանեց զայն, բայց գիտենք որ իրենց նպատակն աւելի հեռուն կը նայի։ Անոնք հակառակ են ոչ միայն մեզապարտ կողմին այլ և անմեղ կողմին կրկնամուսնութեան, —գաղափար մը զոր անկարելի է պաշտպանել։ Եթէ առաջարկուէր վերաքննութեան ենթարկել մեր բովանդակ Ամուսնալուծման օրէնքը, չէի հակառակեր։ Այնպիսի վերաքննութեան մը պահուն ես ինքս անհաւատարմութեամբ դատապարտուած կողմը նոյնքան խստիւ պիտի պախարակէի որքան պախարակեց Քէնդրըքրիի վերապատուելի Աբբեպիսկոպոսը։ Լոնտոնի եպիսկոպոսն անցեալ օր նոյն խնդրոյ վրայ խօսելով ըսաւ թէ անմեղ կողմին կրկնամուսնութիւն զլանալ անկարելի է. բայց մեղապարտ կողմին պէտք է զլանալ, ցուցափ թարմ է գործուած մեղքն և զղջման ու ապաշխարութեան նշան չի ցուցներ։ Բայց յանցապարտ կողմն որո՞ւն պիտի ցուցնէ իւր ապաշխարման նշանը։—կգերէն, անանկ չէ։ Ուրեմն, կդ՞ուրն իշխանութիւն պիտի ունենայ ըսելու թէ յանցապարտ ամուսնացող մը երբ պէտք է թարտրուի կրկին ամուսնանալ եկեղեցւոյ մէջ։ Ըսել է թէ կղերը գերիշխան պիտի ըլլայ եկեղեցւոյ ծէսերուն մատակարարութեան մասին։ Ըսել է ժողովուրդը թող պիտի տայ որ եկեղեցական մը այսպիսի լեզու գործածէ իրեն ներկայացող անձին. «Ո՛, դուք սանկ նանկ բաներ բրեր էք, իրաւ կամ սուտ, բայց այնպէս կ'ըսեմ. չեմ կրնար հաղորդութեան ընդունիլ զձեզ։ Եկեղեցւոյ շնորհներուն չեմ կրնար մասնակից ընել զձեզ։»—Այս նիւթի վրայ գրողներէն չատեր սապէս պոյմանաւորած են գործը, «մինչեւ որ մեռնի իւր մեղաց ընկերն»։ Ըսել է՝ երկու պարագայի մէջ՝ անհաւատարիմ ամուսնալծող մը կընայ եկեղեցւոյ մէջ պսակուիլ երկրորդ անգամ, —զղջումէ, ապաշխարութենէ եռքն, և իւր կնոջ մահէն եռք։ Այս ծրագրով կղերին ձեռքը նոր իշխանութիւն մը տալ կ'ուզուի, որով կարենայ որոշել թէ անհաւատարմութեամբ դատապարտուած մէկը ժամանակ անցնելէն եռքը կրնա՞յ համարուիլ ապաշխարած և հաղորդ քրիստոնեայ Եկեղեցւոյ խորհուրդներուն։ Ազնուական Լորտը ճարտարապէս ծանոյց թէ անմեղ ամուսնալծողին կրկնամուսնութեան բան չըսեր։ Ուստի՞ց կուգայ այս խօսք. ա՞յն մարդոյ կողմէ որք ոգի ի բռին կ'ուզեն ջնջել տալ մեր Ամուսնալուծման օրէնքն։ Անգլիոյ կաթոլիկափառ լրագրերուն մէջ քանի ամիսէ ի վեր շատ բան գրուեցաւ այս մասին, և եթէ իրենց Ձեայ, ո՛չ մեղապարտ կողմը կը կարդեն նորէն ո՛չ ալ անմեղ կողմն։ Հիմակ ալ եկեր են ժողովոյս մէջ այս հակառամարդանական ծրագիրը կը ջատագովեն, իբրեւ առաջին քայլ Ամուսնալուծման ամբողջ օրէնքը ջնջելու։

* * *

Լորտ Սալիսբրի. Մեր ազնուական և գիտնական բարեկամին (Լորտ Կրիմթորբի) ճառն հղօրագոյն ապացոյցն է ի նպաստ (Լորտ Հալիֆաքսի) ծրագրին. զի երբ իրեն պէս հմուտ գլուխ մը և քաջավարժ միաբ մը ուրիշ խօսք չի գտներ ըսելու, կը հետեւի թէ այս ծրագրի դէմ բանաւոր առարկութիւն չէ կարելի ընել։ Իւր հմտութեանց գանձարանին մէջ ուրիշ բան չգտնելով առարկելու, վեց ամիսէ ի վեր կարդ մը թերթերու մէջ գրուած վիճաբանական յօդուածներ յիշեց, եպիսկոպոսական դասուն տրամաբանութիւնն հեգնեց, և։ «Անգլիական եկեղեցական Միութեան» ամեն չարիքները թուեց, և այնպիսի սկզբունք մը դրաւ մէջ տեղ որ ահաւոր բան մը պիտի ըլլար եթէ ընդհանուր օրէնսդրութեան ի կիր առնուէր, այսինքն՝ ծրագիր մը պէտք չէ քննարկենք, եթէ զայն ներկայացնող իւր կեանքին մէջ ո՛և է անեկդոտ մ'ըսած կամ բրած ըլլայ ուրիշ գործի մը վերաբերմամբ։ (Ծիծաղ։) Ենթադրենք որ այս Անգլիական եկեղեցական Միութիւն աշխարհի վրայ ամենէն վնասաբեր մարմին ըլլար։ Ընդունինք նաեւ թէ որ մեր գիտնական բարեկամ կ'ըսէ մեր եպիսկոպոսական դասուն արամաբանութեան դէմ։ Այսու ամենայնիւ, եթէ (Լորտ Հալիֆաքսի) ծրագիրը լաւ է, պէտք է քուէարկենք զայն։ Եթէ ինձ մնար, «Դուք ամուսնալուծման դատարանէն դատապարտուած էք, չեմ կրնար երկրորդ անգամ պսակել զձեզ՝ խօսքն ըսելու արտօնութիւնը թաղին քահանայէն ուրիշ մէկու մը կը յանձնէի։ կարծեմ թէ յարմարագոյն անձն է եպիսկոպոսն՝ որոշելու թէ եկեղեցին պէ՞տք է գործածուի այդ բանին թէ ոչ։ զի չեմ կրնար ընդունիլ այն վարդապետութիւն թէ եկեղեցին այն ատիճան սեփականութիւն ըլլայ երեցին, կամ ժողովրդապետին, կամ ծխատէր քահանային, որ սա միայն կարող ըլլայ վերջնական վճիռը տալ եկեղեցւոյ մէջ այս կամ այն արարողութեան կատարման մասին։ Բայց այս կէտը կրնանք կարգադրել՝ ծրագրին սկզբունքը քուէարկելէ եռքը։ Կարեւոր բանն այն է որ մեծ գայթակղութիւն մը մէջ տեղէն վերցուի, և առ այս՝ չափէ նուազի տրամաբանութիւն չպէտքանք։ Թէ գործը գայթակղական վիճակ մը առած է՝ յայտնի է երբ կը տեսնենք որ յանկարծ կողմին զսակը պախարակողներ ատուած աբանական մասնաւոր դպրոցի մը չեն պատկանիր, ամեն Եկեղեցւոյ հեռեւողներ նոյնը կ'ըսեն, ամենքն ալ կ'առարկեն թէ երբ Եկեղեցին յանցապարտ կողմը պսակէ՝ ամուսնական անհաւատարմութեան մեղքին աչք գոցած կ'ըլլայ։ Չեմ կարծեր որ այս թմբլատութիւն դիտմամբ դրուած ըլլար 1857ի օրէնքին մէջ։ Այն ժամանակի օրէնսդիրներուն առջեւ դատուած վիճակը սա էր որ շատ մը եկեղեցականք ամուսնալծողներուն կրկնամուսնութեան հիմնոլին հակառակ էին, մեղապարտ ըլլան թէ անմեղ. իսկ ժամանակին Խորհրդարանն ալ մեծամասնութեամբ համամիտ էր ամուսնալծողաց կրկնամուսնութեան։ Կը կարծուէր որ մեծ գայթակղութիւն պիտի ծագէր եթէ եկեղեցիները փակուէին անմեղ կողմի մը կրկնամուսնութեան դէմ։ ուստի շատայն տրամադրելով որ այն եկեղեցական որոյ խղճին կը դպի այս բան՝ ինք թող չպահէ, բայց պահին իւր եկեղեցւոյ մէջ ուրիշ քահանայի մը ձեռամբ կատարումն ալ չարգիլէ։ Բայց հիմակ որ փորձառութեամբ ուշադրութիւն դարձուցած ենք խնդրոյն վրայ, ընդհանուր հասարակութեան մէջ բարոյական տեսակէտին վրայ ա՛յնքան ակներեւ համամտութիւն կը տեսնենք որ մեծ անխոհեմութիւն գործած կ'ըլլանք եթէ իրերն արդի վիճակին մէջ թողունք, այսինքն՝ եթէ այս թերի տրամադրութիւնը չքառնանք մեր Ամուսնալուծման օրէնքին մէջէն։ Մի՛ ըսեք թէ ազնուական Լորտին ծրագրով չափազանց իշխանութիւն կը տրուի կղերին։ Արդէն չէ՞ մի որ քահանայն իշխանութիւն ունի յանցապարտ կողմը նշանակելու՝ յայտարարելով թէ ինք չպիտի պսակէ զայն։ Ազգէ աւելի ծանր խայտառակութիւն կրնա՞յ ըլլալ պատուոյ զգացում տածողի համար։ Ամուսնալծողին քաղաքային պաշտօնատան մէջ ամուսնանալը առաջը կ'առնուի եկեղեցւոյ մէջ ծագելիք գայթակղութեան, և բարեպաշտ ժողովրդեան մտքին մէջ կասկած չի ծագիր եկեղեցւոյ վարդապետութեան մասին՝ հասարակաց բարոյական հետ այնքան սերտ կապակցութիւն ունեցող խնդրոյ մը նկատմամբ։ Ուստի, ես երկրորդ ընթերցմամբ պիտի քուէարկեմ այս ծրագիր, թէպէտ անոր բաւերը բարեփոխելու աղատութիւն կը վերապահեմ, թէպէտ անդամ չեմ «Անգլիական Եկեղեցական Միութեան», և թէպէտ ակնարկուած եպիսկոպոսական տրամաբանութեան իսպացական ներգործութենէն բոլորովին անկախ կը զգամ ինքզինքս։ (Ծիծաղ։)

Ապա խօսք առաւ Լորտերու ժողովոյն Նախագահը։

ՀԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԴԱՅԹԱԿՂՈՒԹԻՒՆՔ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Բանամայի գայթակղութեանց համար իրենց բերանը Ճնցած ըլլալով, ծայրայեղ տարերք Երեսի՝ ժողովոյ շաբաթ աւուր նստին մէջ ազմուկ յարուցին Հարաւային Երկաթուղւոյ Ընկերութեան դրամական գործառնութեանց վրայ, որ փոքրիկ Բանամա մ'եղած ըլլալ կը թուի։ Առաւօտեան թերթ մը օր առաջ հրատարակելով կարգ մը մեղադրական խօսքեր, հասարակաց միտքը պատրաստած էր ժողովոյ նստին մէջ ըլլալիք յայտնութեանց։ Պ. Ռոմանէ գործաւորականն հարցուց թէ ինչո՞ւ համար լռութիւն կը պահուի Հարաւային Երկաթուղւոյ Ընկերութեան գործին վրայ, որոյ պարտաթուղթերն ի հրապարակ հանելու ձեռնարկին մէջ, Պ. Պ. Ռէ,յնաք, Էյֆել, Ռուվիէ, Մանեսէ, Ֆիլ Ռոշ և այլ սեղանաւորական ու քաղաքական ջոջեր գլխաւոր ընդունած են մէկ մէկ կերպով։ Դատական նախարարն երկու ամսէ ի վեր ձեռքն ունի կառավարական հաշուեքննիչ Պ. Ֆլօռիի տեղեկագիրն, յորում յիշուած են այս անձինք իբրեւ Ընկերութեան կողմէ շահուած։

Պ. Թրարիէօ, Դատական նախարար.—Դատական թուղթերն ի՞նչպէս ձեր ձեռքն անցեր են։

Պ. Ռոմանէ.—Շնորհակալ եմ նախարարին՝ իմ տեղեկութիւններս այս կերպիւ հաստատելուն համար։ Այս քաղաքական գործիչներէ մին (Պ. Մանեսէ ծերակուտականը) 87,000 ֆր. ընդուներ է իբրեւ իւր բաժինն ինքնասպան սեղանաւոր Ռէյնաքի շահէն։ Ուրիշ խորհրդարանական մարդիկ ալ կանոնաւոր թուչակ կ'ընդունէին Ընկերութենէն, անոր շահերը պաշտպանելու համար Խորհրդարանին առջեւ։ Տեսա՛ք, վերջ տանք բարձր սեղանաւորութեան այս ամեն մեքենայութիւններուն։ (Ծափահարութիւն։)

Պ. Թրարիէօ.— Պ. Ռուանէ արդեօք ըսե՞լ կ'ուզէ թէ նախարարներուն մէջ մեղսակիցներ կան այդ գործերուն։

Պ. Տըրամէլ.—Հապա մոռցա՞ք Պ. Պայհոն, (բանտարկեալ նախկին նախարարն հանրային շինութեանց)։

Պ. Թրարիէօ.—Երբ դատական նախարարութեան մէջ մնայ, ուրիշ գործերու հետ հոն տեսայ նաեւ Հարաւային Երկաթուղւոյ գործն, յորում կասկածի ներքեւ են անունները ձեզ ծանօթ կարգ մը անձնաւորութիւնք, այսինքն՝ Ֆէլիքս Մարդէն, Ռոտէն և Անտրէ, անդամք վարչական խորհրդոյ։ Մէկու մը դէմ դատ չբացի, զի բաւական փաստ չունեի ի ձեռին։ Չէի ուզեր որ զիս թեթեւամիտի մը տեղ դնէին։ Երկու քննութիւն եղաւ, որոց մին փակուած է, և միւսը կը շարունակուի։ Այս երկրորդ քննութեան մէջ, մէկ խորհրդարանական միայն կայ (Պ. Մանեսէ)։ Դատաւորները ի հրապարակ հանող խմբակներուն կամ Սէնտիքաներուն գալով, հաշուեքննիչ Ֆլօռի այդ մասին ո՛և է անկանոնութիւն չէ գտած։ 1885 էն 1893 ամեն պարտաթղթոց ի հրապարակ հանումը կատարուած է ի ձեռն մեծ հաստատութեանց, Քրէտիդ Լիոնէ, Սոսիէտէ ժէնէրալ, Քրէտի Լիոնէ, , Բրոքէ և Ռէնաք։ Ընդ ամենայն 100 միլիոն ֆր.ի գործ։ Առ այժմ «հիմնադիր Սէնտիքաներու» կազմութիւնն օրինապէս արգիլուած չէ։ Ես ալ ձեզ հետ զայրացած եմ այն քաղաքական գործիչներու անպարկեշտ շահերուն դէմ։ որք քիչ մնաց արատ պիտի բերէին մեր երկրին։ Բարեբախտաբար, բովանդակ ճշմարտութիւնն այս բեմէ կրնայ զրուցուիլ նոյն իսկ նախարարի մը բերանով։ (Ծափ։) Քաղաքական գործիչներ դժբախտաբար մուտ գտած են այս Ընկերութեանց վարչական խորհուրդներուն մէջ։

Պ. Վիւէ, նախկին նախարար.—Աւելի աղէկ կ'ընէին եթէ հոս զայն և մեզ հետ աշխատէին։ (Ծափեր։)

Պ. Թրարիէօ.— Պ. Վիւէ եթէ մեր տեղն ըլլար, ուրիշ բան մը պիտի չկրնար ընել։ Ինք բարոյականի տեսակէտով կը նայի խնդրոյն։ Մեք օրէնք ի ձեռին պէտք է գործենք։ Արդարութիւնն հաւասար պէտք է ըլլայ ամենուն համար, ամբաստանեալը խորհրդարանական մարդ ըլլայ թէ ոչ-խորհրդարանական։ Գալով Պ. Մանեսէի,

Պ. Ռոմանէ.—Իրա՞ւ է որ 87,500 ֆր. ընդուներ է իբրեւ իւր բաժին Ռէնաքի գողութիւններէն։

Պ. Թրարիէօ.—Դէպքն ստոյգ է, բայց ուրիշ գործի մը կը վերաբերի։ Մանեսէ Սէնտիքաներու չէ մասնակցած։ Ցանցաւոր է թէ ոչ, իրաւունք չունիմ ըսել հոս։ ժամանցում չկայ սակայն, եթէ յանցանք կայ։ Թէպէտ ես անուն չեմ տար, բայց եթէ կասկածի ենթարկուածներուն տեղ ես ըլլայի, կ'ելլայի ինքս կը պատռէի ամեն վարագոյր։ (Ծափեր։)

Ամեն ոք զգացաւ որ նախարարն ակնարկութիւն կ'ընէր ամբաստանեալ խորհրդարականներուն՝ իրենք զիրենք պաշտպանելու։

Պ. Ռոմանէ, նախկին եկմտական նախարարը.—կուզամ ինքզինքս պաշտպանել անպատուիչ ամբաստանութեան մը դէմ։ Առաջին անգամ չէ այս, և կը սկսիմ վարժուիլ այս բանին։ Ընկերվարականներուն ամբաստանութիւնք ինձ չեն դպչիր, և անոնց դատողութիւնը կուտ մը չարժեր իմ աչքիս։ Իմ երկրիս օրինաւոր արդարութիւնն եպերելի բան մը չէ գտած իմ ընթացքիս մէջ։

Պ. Ռոմանէ.—Հապա հանրային խիղճն, անոր կարեւորութիւն չէ՞ տար։

Պ. Հարաւային.— Հարաւային Երկաթուղւոյ համար փոխառութիւն մը բացուեցաւ։ Կազմուած Սէնտիքային անդամակցեցայ 1,000 պարտաթուղթի ստորագրման համար։ Առաքինութեան ուսուցիչները շատ կը նեղանան այս բանիս։ բայց ո՞ւրչափ երեսփոխաններ կը մասնակցին փոխառութեանց գործերուն։ Ես արհեստով գործի մարդ եմ, և իմ քաղաքացիներս (Մարսիլիացիներն) ահա ա՛յս հանգամանքով զիս զրկած են այս ժողովոյս անդամակցելու։

Զօր. Ռիւ-ղոէ (ծայրայեղ)։— Դուք վարա մը չունէք։

Պ. Ռուվիէ.—Ինչէ՞ն գիտէք։ Մարսիլիոյ ամենափոքր վաճառատունն աւելի շահ կը բերէ քան երեսփոխանական թոշակն։ Եթէ 25 տարիէ ի վեր իմ անձնական գործերս նոյնքան հոգ տանէի որքան տարի հանրութեան օգտին, շատ աւելի հարուստ կ'ըլլայի, և պէտք չէի ունենար ինքզինքս պաշտպանելու։ Բայց ի՞նչ փոյթ։ Տակաւին չունիք հաւատաքննական ատեան մը որդ առջեւ ամեն ոք պարտաւոր ըլլայ իւր ունեցած ստացուածքն և հարստութիւնն արդարացնել։ Եթէ տրամաբան ըլլալ կ'ուզէք, արհեստիւ փաստաբան երեսփոխաններուն ալ արգիլեցէք դատարաններու առջեւ պաշտպանել ամեն տեսակ խաբեբայներ։ Դիտեմ որ այն երեսփոխաններէ ոմանք դրամ չեն առնուր իրենց պաշտպանած դատերուն համար, բայց սա իրաւ է որ երեսփոխանութեան շուքն և պատիւը կը ծառայեցնեն անհատական շահու մը։ Խորհրդարանական անդամներ ալ ոչք կալուածատէր են՝ անձնապէս կը հարստանան, երբ քուէ կուտան ծանր մաքսեր դնելու դուրսէն բերուած ցորենին վրայ, և այսպէս ուրիշներ ալ։ (Ծափեր կեդրոնէն։)

Ապա խօսք առաւ ուրիշ ամբաստանեալ մը, Պ. Ժիւլ Ռոշ, որ գանգատեցաւ թէ քաղաքական և անձնական պատճառներով իրեն դէմ հակառակութիւն ունեցողներ զինք անպատուել կը ճգնին։ Ինք՝ թէպէտ հիւանդ՝ խօսք կառնու միայն իւր ընտանիքին անունն անարատ պահելու համար։ Բայց քաղաքական կիրքերու գործիք եղած ժողով մը չի կրնար անկողմնակալ դատարան մը սեպուիլ։ Ես Հարաւային Երկաթուղւոյ Ընկերութեան փաստաբանն եղած եմ, և այս պատճառաւ՝ Երեսփ. ժողովոյ քուէին չեմ մասնակցած։ Իբրեւ օրէնդէտ խորհրդական իմ ծառայութեանց համար չատ թեթեւ վարձք մ'ընդունած եմ։ Այս զրպարտութեանց դէմ կը բողոքեմ, և ինչպէս ցարդ, այսուհետեւ ալ պիտի մաքառիմ ձեր ծայրայեղ գաղափարներուն դէմ։

Պ. Ժորէս՝ գործաւորական կուսակցապետն՝ Օրակարգ մը ներկայեց, որով կառավարութիւնը կը հրաւիրուի դատի ենթարկել ամեն յանցաւորները։ — 122 ի դէմ 290 քուէով մերժուաւ։

Պ. Կոլէ՝ արմատական կուսակցապետն՝ Օրակարգ մը ներկայեց, որով ցաւ կը յայտնուի՝ դատական գործին նախարարութեան կողմէ միջամտութիւն ըլլալուն համար։ — 229ի դէմ 254 քուէով մերժուաւ։

Նախարարական մեծամասնութիւնն յանկարծ 25 ի՞նկած ըլլալով, նախարարականք պահ մը տագնապեցան։

Պ. Ռէյ՝ վարչապետն այն ատեն խօսք առնելով, ոգեւորեց վարանամտիներն, և յայտարարեց թէ նախարարութիւնն իւր պարտքը պիտի կատարէ ամենայն ուղղամտութեամբ։ Ասոր վրայ, ժողովն ստուար մեծամասնութեամբ քուէարկեց կառավարութենէն ընդունուած Օրակարգ մը, որով կ'ըսուի թէ «ժողովը կը յարգէ դատական արդարութեան գործին ազատութիւնն, և վստահ է կառավարութեան աշխատութեան։»

Վերջապէս, 15ի դէմ 421 քուէով ընդունուեցաւ երեսփոխան Պ. Ադէ՝ առաջարկն, որուն համեմատ յետ այսորիկ Խորհրդարանի անդամք պիտի չկրնան անդամակցիլ սեղանաւորական Սէնտիքաներու։

Բայց կ'երեւի թէ խնդիրն հոս չի լմննար. զի նորհ եռագիր մը կ'ըսէ թէ գործաւորականք ոմանք անհատական դաս կը բանան Պ. Պ. ժիւլ Ռոշի և Ռուվիէի դէմ՝ Հարաւային Երկաթուղւոյ գործին մէջ իրենց «չարաշահութեան» համար։

ՃԱԲՈՆԻ կառավարութիւնը Ճաբոնական ներքին ծովուն արեւմտեան բերանը Թորփիդանաւեր զետեղել տուաւ, իբրեւ նախազգուշութիւն քաղաքական արտաքին չփոթութիւններու դէմ։

ՌՈՒՍԻՈՅ կառավարութիւնը չորս միլիոն ռուպլի չափ դումար մը սահմանեց՝ աչնան բովանդակ ռուսական Տերութեան բնակչաց մարդահամարը կատարելու։— Հարաւային Ռուսիոյ մէջ արշառախտն աճելու վրայ է։

ՍՊԱՆԻԱ.—1,500 ձիաւորաց հետ մէկտեղ, կառավարութիւնն անցեալ շաբթու Քուպա զրկեց 15 գիւղեան քոյր, 25 բժիշկ, 350 նոր զինուոր և 100 սպայեւ։ Հետեւակաց վաշտ մ'ալ պատրաստուած է ճամբայ ելնելու։ Ա՛լ այս ամառ ուրիշ զօրք պիտի չղրկուի Մարդինէզ Քամբոս Մարեշալին։ Բայց ոչնո՞ւ կ'ապաքէլի «զինուորական վճռական գործողութեանց» համար, մինչեւ այն ատեն 25,000 զօրք եւս պիտի պատրաստուի Սպանիոյ մէջ։

ՅԵՌԱԳԻՐ

ՓԱՐԻԶ, 4 Յունիս։— Ի Մաճէնդա, Մարեշալ Մաք Մահոնի արձանին բացման, ներկայ էր Իտալիոյ պատերազմական նախարարն, որ ըսաւ իւր ճառով թէ Իտալիա երբեք պիտի չմոռնայ Ֆրանսայի կողմէ վայելած օգնութիւնը։ Ֆրանսայի զօրավարն որ ի դիմաց Ֆրանսայի կառավարութեան ներկայ էր և Մաք Մահոն տեղակալն որ իւր ընտանիքին կողմէ եկած էր՝ շնորհակալութիւն յայտնեցին Ումբերտոյ թագաւորին և Մաճէնդայի ժողովրդեան։

ԼՈՆՏՈՆ.—Պ. Կլատսթոն պաղ առած ըլլալով անկողնոյ կը ծառայէ։

ԿՐԱՑ.—Ֆրանց Եոզէֆ կայսր որ քաղաքիս նորակառոյց Համալսարանին և Թանգարանին բացման համար եկած էր, խանդաւառ ընդունելութիւն գտաւ։

ՄԱՏՐԻՏ.— Նախարարական տագնապը դեռ չվերջացաւ։

ՆԻՒ ԵՈՐՔ. —Սան Ֆրանչիսկոյէ Նիւ Եորք եկող Բոմոնիա մեծ շոգենաւը Մանզարիայի բացն ընկղմեցաւ, և մէջի 160 հոգիէն ո՛չ ոք ազատեցաւ։ Գեղացիներ ծովեզերքէն դիտեցին աղէտն, առանց բան մ'ընել կարենալու։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Խառն ժողովն ի նիստ գումարուեցաւ երեկ ի Պատրիարքարան նախագահութեամբ Աժեն. Ս. Պատրիարք Հօր և զբաղեցաւ իր օրակարգին վրայ գրուած խնդիրներով։

Պատրիարքական Գեր. Փոխանորդը հիւանդ ըլլալուն պատճառաւ, Տ. Վահան վարդապետ Յակոբեան երէկ հելենական գեսպանատունը գնաց և յանուն Աժեն. Ս. Պատրիարք Հօր շնորհաւորեց Եօրկիոս Թագաւորին գահակալութեան տարեդարձը։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ. — Շքոտարի կուսակալ և հրամանատար անուանեցաւ Ճիսրը Մուսթաֆա Փաշայի հրամանատար Ֆէրիդ Ապտուլլահ փաշա։

Առաջին կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Բ. զօրաբանակին քննիչ Ֆէրիդ Արիֆ փաշայի։

Լիագահի ոսկի շքադրամ՝ Բ. զօրաբանակին հրամանատար Ֆէրիդ Շեվքեդ փաշայի։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՑՄՈՒՆՔ. — Երէկ իրիկուն չորեքշաբթի, Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհեալ արտօնութեամբ, պարսկական դեսպան Միրզա Էսատուլլահ խան Ն. Վեհափառութեան մատոյց Շահին այն գիրն՝ որ կը վերաբերի Միրզա Էսատուլլահ խանի՝ կայս. կառավարութեան մօտ ունեցած պաշտօնին աւարտած ըլլալուն։

Փիչ մը վերջը Բարձր. Հէնրի տը Մէքլէնպուրկի դուքսն, որ մայրաքաղաքս կը գտնուի, գերմանական դեսպանատան խորհրդականին հետ կայս. պալատ գնաց և պատիւ ունեցաւ Վեհ. Սուլթանին հետ տեսակցելու։

Յետոյ ասոնց կայս. հացկերոյթ մը տրուեցաւ։

* * *

Մայիս 21, 22 և 23 թուականներով Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին ուղղեալ հեռագրեր ծանուցած են թէ Դերուիշ, Հալեպի, Խարբերդի, Տիարպէքիրի, Տրապիզոնի, Լենկիւրիի, Երզրում, Ատանայի և Վանայ նահանգաց մէջ ալ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, կատարեալ անդորրութիւն և ապահովութիւն կը տիրէ։

ԱՇԻՐԷԹՆԵՐԸ.— Կայս. Իրատէ մը, կ'ըսէ Ս-ա-հ, հրամայած է, հարկ եղած զօրաբանակաց սպայակոյտի սպաներէն կազմելի յանձնաժողովներու կողմէ կատարեալ քննութիւններ կատարել թէ օսմանեան երկիրներու մէջ գտնուած և ցարդ բնակութիւն չհաստատած Աշիրէթներն ո՛ր կողմերը կը գտնուին, անանց թիւն ո՛ւրչափ է և ո՛ր ցեղերուն կը պատկանին։

ՄԱՀՄՈՒՏ ՃԷՄԻԼ ՊԷՑ.—Վեհ. Սուլթանը՝ կայս. անձնապահ դիանապետութեան ատիճան շնորհած է կայսերազուն իշխան Բարձր Ապտիւլգատէր էֆէնտիի հետեւորդ և Արտաքին գործոց նախարարութեան Մէքթուպճի Միւնիր պէյի որդի՝ Մահմուտ ճէմիլ պէյի։ Ն. Վեհափառութիւն հրամայած է միանգամայն որ Մահմուտ ճէմիլ պէյ ընդունուի զինուորական վարժարանի ազնուականաց դասարանը։

ԻՄԻԹԱԶ պատուանշանի ոսկի և արծաթ շքադրամները շնորհուած են Պետական խորհրդոյ անդամ եւ Օտար Մասէրց գիւանին տնօրէն Սէֆիլեան Վսեմ. Նշան էֆէնտիի։

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ դեսպան Միրզա Էսատուլլահ խան յառաջիկայ շաբաթ օր Պարսկաստան կուղեւորի աւստրիական շոգենաւով և Պաթումի ճամբով։

ԲՈԼԵՐԱՆ Ի ԳԱՒԱՌՍ.—Մայիս 22էն 23, Թարսուսի մէջ քոլերայէ տասնըմէկ դէպք, որոց մին մահացու։ Առաջուան բռնուածներէն մէկ մահ։ Մայիս 23էն 24, տասնըհինգ դէպք, որոց տասներկուքը մահացու։ Առաջուան բռնուածներէն մէկ մահ։

—Ատանայի ու Մերսինի մէջ հանրային առողջութիւնը գոհացուցիչ է։

ԳԱՐԱԲԼՕՅԻ կամուրջը շինելու համար ծրագիր մատուցանողներուն մէջ կայ նաեւ Կ. Պոլսոյ Բարափանց ընկերութիւնն, որ իր յատակաձեւերը պատրաստելու նպատակաւ Պոլսոյ կողմէն չափել սկսած է կամուրջին գիրքը։

ՑՈՒՆԱՑ Պատրիարք Աժեն. Տ. Անթիմոս, առջի օրն և երէկ, Պայրամի առթիւ շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ Նախարարաց։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ.—Զեռընհաս իշխանութիւնը բանակցութիւններ կը կատարէ՝ Տէքօվիլի դրութեամբ երկաթուղւոյ գիծ մը շինել Հայտար Փաշայի երկաթուղւոյ կայարանէն մինչեւ Բժշկական վարժարանին համար կառուցուելու վրայ եղող շէնքին վայրն, որպէս զի նախնական շինուածանիւթերն թէ՛ դիւրութեամբ փոխադրուին և թէ փոխադրութեան ծախքն աժան ըլլայ։ Նոյնպէս հասկցուած է որ եթէ հարկ եղած աւազը, քարն ու կիրը Անատոլուի երկաթուղւոյ ընկերութեան միջոցաւ գնուի, խիստ շահաւոր պիտի ըլլայ։ Ընկերութիւնը պատրաստ է նաեւ Տէքօվիլի դրութեամբ երկաթուղւոյ այդ գիծը շինելու։ Դուրսէն առնուած աւազին իւրաքանչիւր խորանարդ մետրը 20 ղրուշի է, բայց այս կերպով 15—16 ղրուշի պիտի կրնայ առնուիլ, քարն ալ բաւական աժան պիտի առնուի։

ՄԷՐԼԷՆՊՈՒՐԳ - ՇՈՒԷՐԻՆԻ մեծ դուքսն առջի օրը միջօրէին յետոյ կայս. Թիկնապահ Ահմէտ Ալի փաշաի ապարանքը գնաց ի Պոլիս և յետոյ Ն. Վսեմութեան հետ այցելեց Պէյլերպէյի պալատը։ Մեծ դուքսն երէկ ալ պատրաստ մը կատարեց կղզիներու կողմը։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Պարսից Շահը Ա-ի-ծ-ա- և Ա-բ-է-լ-ն պատուանշանի երկրորդ աստիճանը նուիրած է Մանչեսթրի Օ-ն-ա-ր-Լ լրագրոյ տէր և տնօրէն Պ. Տ. Պէլլիսի և երրորդ աստիճանը եղբօրը՝ նոյն լրագրոյ մատակարար Պ. ժ. Պէլլիսի։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ դեսպանատան առաջին քարտուղար Պ. Մէռէ ի Վիէննա արտաքին գործոց նախարարութեան մէջ պաշտօնի կոչուած ըլլալով ի մօտոյ պիտի մեկնի Պ. Պոլսէն։ Իր յաջորդը տակաւին որոշուած չէ։

—Նոյն դեսպանատան խորհրդական Պ. Միւլլէր, որ արձակուրդով Վիէննա՝ կը գտնուէր, երէկ մայրաքաղաքս դարձաւ։

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ ընկերութիւնը մեզ կը հաղորդէ մայիս ամսոյ (Ն. Տ.) հաշուեցոյցն, ուրկից կերեւի թէ իւր երեք գործերու ընդհանուր հասոյթն եղած է 669,506.25 ղրուշ ոսկեդրամ՝ հետեւեալ բաժանումներով.

Պէյիքթաշի գիծ՝ 188,971.50, Պոլսոյ գիծ՝ 173,801.25 և Շիշլիի գիծ՝ 306,733.50

Նախորդ երեք տարիներու միեւնոյն ամսուան հասոյթն եղած է 1892ին՝ 633,344, 1893ին՝ 585,859.25 և 1894ին՝ 636,268։

Ներկայ տարւոյ մայիս ամսուան հասոյթը հետեւեալ յաւելուածներն ունեցած է՝ Նախորդ երեք տարիներու միեւնոյն ամսուան հասոյթին վրայ 1892ինէն՝ 36,162.25 աւելի, 1893ինէն՝ 83,646.50 աւելի և 1894ինէն՝ 35,238.25 ղրուշ աւելի։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԷՆ ՁԼասուած կառավարական չէնքերու նորոգութեան ծախուց գումարը՝ եմտացոյցին արտասովոր ծախուց գլուխէն պիտի վճարուի։

ԱՍՈՐԻՈՅ Բերաի եկեղեցին ու վարժարանը երկրաշարժէն ՁԼասուած ըլլալով, նորոգութեան ծախուցը համար նպաստամատոյց յանձնաժողովը հարիւր վաթսուն ոսկի պիտի վճարէ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ նախարարութեան որոշմամբ, Մոնբելիէի վարժարանին շրջանաւարտներէն Հասիպ պէյ՝ երկրագործական մասնագիտաց ժողովոյ առաջին ճիւղին երկրագործական քննիչ կարգուած է։ Հասիպ պէ

ԻԶՄԻՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ. — Ցորենի գինը բարձրանալու վրայ է։ Պատրաստ 40,000 քիլէ կայ։ Գիներու բարձրացման պատճառաւ թաղպետութիւնը հինգ փարայի յաւելում մը ըրած է հացի գնոյն վրայ։

Գարի. — Անցեալ տարուան բերքը, ըստ տեսակին, 8էն 11 փարայի ծախուած է։ Պատրաստ քիչ կայ։ Նոր բերքը չէ հասած։ Գիներն են՝ Թիրէինը՝ 10½, Այտընինը՝ 11—11½, Ալաշէհրինը՝ 12 և Սէբայքէօյինը՝ 12½։ Ընդամենը 10,000 քիլէ ծախուած է։

Բակլա. — 27½—27¾ փարայէն 80,000 օխա ծախուած է։ 28 փարայի գնողներ ներկայացած են սակայն ծախող չկայ։ Գիները բարձրացած են։

Սոռսամ. — Գերմանիոյ համար օխան 71½—73 փարայէն 1200 պարկ ծախուեցաւ։ Գիները բարձրացած են։

Թէֆ. — Օխան 18—19 փարա։

Բամպակ. — 250 կակ ծախուեցաւ 235 ղրուշէն։

Աֆիոն. — 25 կողով ծախուեցաւ 67 ղրուշէն։ Կենթադրուի թէ Կ. Պոլսոյ, Իզմիրի և ուրիշ տեղերու մէջ 1200 կողովի չափ պատրաստ կայ։ Նոր հունձքէն Իզմիրի հրապարակը երկու կողով տարուած է։ Օդերը նպաստաւոր կերթան, որով կը յուսացուի թէ աֆիոնի բերքը խիստ առատ պիտի ըլլայ։

Բո-ղդ. — 700 կենդինար Հալէպի բուրդ ծախուեցաւ։ Կենդինարը 240 ղրուշէն և 300 կենդինար Մաղնիսայի բուրդ՝ 246 ղրուշէն։

Խոշկոլէն. — 1300 կենդինար չը բանուած ծախուեցաւ 67-73 ղրուշի և 2200 կենդինար բանուած՝ 78-72ի։ 600 կենդինար ըշքիլ-ղէ 39-40 ղրուշէն։ 65 ղրուշ 10 փարայէն 7750 կենդինար Սարուխան չը բանուած։ 3000 կենդինար Ուշագ կէս բանուած՝ 63 ղրուշէն։ 10,000 կենդինար Սարուխան բանուած՝ 74-77ի։ 800 կենդինար Միտիլլի՝ 67 ղրուշ 10 փարէն։ 150 կենդինար կէս-բանուած Արմուտ Օվա՝ 77էն։ 1000 կենդինար լաւ տեսակ 92½ն։ 400 կենդինար ըշքիլ-ղէ 41էն։ Գումար 27,900 կենդինար։

Զմիր. — Գարապուճախ Սուլթանիյէ տեսակէն 500 կենդինար ծախուած է 28-30 փարայէն։ Լաւ տեսակին համար 78 90 փարայի գնողներ ներկայացած են։ Ամենէն առաջին տեսակէն մաս մը 106 փարայի վաճառուած է։ 300 պարկ ուռ չամիչ ծախուած է պարկը՝ 17 ղրուշ 22 փարայէն։

ՍԷԼԱՆԻԿԻ ֆրանսական հիւպատոս Պ. Վէյլէ Տիփուէշ արձակուրդով ի մօտոյ պիտի մեկնի և իր բացակայութեանը հիւպատոսական գործերը պիտի վարէ դեր-հիւպատոս Պ. Նաճճար։

ԼԱԹԱԿԻԱ և Կիպրոսի մէջեւ եղած հեռագրական ընդհատեալ թելին նորոգութիւնը աւարտած ըլլալով, հաղորդակցութիւնը վերսկսած են։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ. — Անցեալ շաբթու մայրաքաղաքիս ու արուարձանց մէջ պատահած մահերու թիւն է 210, որոց 116ն՝ իսլամ, 80ը՝ քրիստոնեայ և 14ը՝ հրեայ։

Պ. ԿՕՅԱ, հելլենական հիւպատոս Պաթումի, և Պ. Եօրկի Բաբաեօրկիատիս, հելլենական հիւպատոս Վառնայի, երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս ժամանեցին։

ՄՈՒՍՈՒԼԻ նահանգին ոչխարաց տուրքը, որ ցարդ մասամբ հաւաքուած է, 1500 ոսկւոյ առաւելութիւն մը ցոյց տուած է բաղդատմամբ նախորդ տարւոյն։

Պ. ՎԻԹԱԼ ՓԻՆԷ, ընդհանուր քարտուղար Հանրային Պարտուց վարչական ժողովին, այսօր Ֆրանսա կուգիւորի իր հիւանդութիւնը դարմանելու համար։

Պ. Լըտէէ առժամեայ պիտի վարէ ընդհանուր քարտուղարի պաշտօնը։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ կառավարութիւնը Պոթ-այ Լէգենտի խաչը նուիրած է Տարտանէլի Ֆրանսական փոխ-հիւպատոս Պ. Բապանէլի։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ Բօրոլէվա Օլկա չոգենաւով երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս ժամանեց իշխան Կորչաքօֆ։

ԲԱԼՕ ՅՕՆ ՀՕՅԻ ՓԱՇԱ առջի օրը Դերմանիա ուղեւորեցաւ։

ՇԻՐԲԷԹԻ ԽԱՑՐԻՑԷի 34 թիւ չոգենաւն, առջի օրը առաւօտուն Արնաւուտքէյի նաւամատոյցին մօտենալու պահուն, ուժգին կերպով նաւամատոյցին բախեցաւ և աջ կողմի անիւը մխուեցաւ նաւամատոյցին տախտակներուն մէջ։ Շոգենաւն այդ վիճակին մէջ երկու ժամ մնալէ յետոյ, դժուարաւ ազատուեցաւ նոյն ընկերութեան ուրիշ մէկ շոգենաւին միջոցաւ, որ ուղեւորներն ալ առաւ։ Կ'ըսուի թէ այդ դէպք զեկին խանգարումէն առաջ եկած է։

ՍՈՒԼԻՆԱՒ օսմանեան հիւպատոս Մէհմէտ Ալի պէյ առջի օրը մայրաքաղաքս ժամանեց։

ԶԻՒՆ. — Ապրիլ 15ին Տիարպէքիրի Մատէն գաւառակին Մէհրապ լեռան վրայ շրջմատէ աւելի ձիւն տեղալով, տասներկու ժամու չափ մնացեր է։

ԲՕՌՍԱՒՏԻ մէջ պատահած հրդեհի պահուն, ուրկից երկու հարիւր տուներ այրած էին, մէկ քանի մարդեր վիրաւորուեր և մէկ քանին ալ մեռեր են։

ՈՒՆԵԱՒ Գուրպալը գիւղին մէջ կարապետոցը Աբրահամի կնոջ դիակը գտնուեր է գետակի մը եզերքը։ Կասարուած քննութեամբ հաստատուած է թէ այդ կին իր երկանը կողմէ վիրաւորուելէ յետոյ գետակը նետուեր է։ Քննութեանց տեղեկագիրը յանձնուած է դատարանին։ Ոճրագործը փախած ըլլալով, կը փնտռուի։ Ոճրին շարժառիթը տակաւին յայտնի չէ։

ԱՄԱՌՆԱՑԻՆ ԹԱՏՐՈՆ

Ֆրանսական խումբը այս գիշեր Թէֆիք Պաշի ամառնային թատրոնին մէջ պիտի ներկայացուցնէ

ՏԻՒՐԱՆ-ՏԻՒՐԱՆ (Durand—Durand) ծանօթ գօմէտին։

Երաժշտութեան ուսուցչուհի Տիկին Մաքրիկ Բաբազեան գրած է Mon Plaisir անուն Բօլքա-Մազուրքա մը, որ սիրուն և թեթեւ եղանակով՝ շատ ախորժելի հատուած մ'է դաշնակի համար։ Կը յանձնարարուի երաժշտասէրներու մասնաւոր ուշադրութեանը։ Յիշեալ Բօլքա-Մազուրքան կը ծախուի 7 դահեկանի, Բօմէնտինկէրի խանութը։ 1—4

ԱՌԱԿՔ ԼԱՖՈՆԴԷՆԻ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ա. Մ. ԴԱՐԱԳԱՇԵԱՆԻ

(Շար. երեքշաբթի օրուան թիւէն եւ վերջ)

Շատ ճարպիկ ըլլալու է մարդ մեզի ընդունել տալու համար որ՝ ժամացոյց, գրաւճառ և ասոնց նման խել մը բաներ Ոսկեդարու բառացանկին մէջ կը գտնուին։ Շատ ալ միամիտ ըլլալու ենք, կարծելու համար թէ Ոսկեդարուն մինչեւ մեզի հասուցած ոճերուն հաւաքածոյին մէջ կը գտնուին հետեւեալ գրաբարառարազ ֆրանսաբանութիւնները. Qui sentait le fagot, Որ հոտէր խարոյկ, էջ 127.— L'étoffe a pris son pli, Զոյն իւր էառ կտաւն, 62.— Le diable logeait dans sa bourse, Դեւն ի քսակի իւրում բնակէր, 319. — Cela, c'est la mer à boire, Այս ամենայն է ծով յրմպել, 281։

Անդին ի՞նչ մնաց. քանի մը խակաէս գրաբար ոճե՞ր, որք սակայն անճակ կերպով գործածուած կրնան ըլլալ, զոր օրինակ. Թռչունք յընչաց քերեն գնա, էջ 17. ի՞նչ դժպատեհ զուգադիպութիւն. Խ-ղ-ղ-ա և ընչաց, ինչո՞ւ չըսեր որ թռչունները պեռալ ունին։ ահա այս է les oiseaux se moquèrent d'elle ի Ոսկեդարեան վայելչութիւնը։ L'homme entre deux âges կը թարգմանէ Այր միջնածեր, էջ 29. Ոսկեդարու ո՞ր հեղինակին մէջ այս գարշելոյն նոր եկած բառը կը գտնուի. ալէ-ոյլ հասակ կամ անոր մօտ բառ մը դնէր չէ՞ր ըլլար։ Ոճ բառը Ոսկեդարու մէջ ցոյց-ո՞ւ ի մասամբ գործածուած է, և երբեմն Գարագաշ էֆէնտի այնքան խստապահանջ էր որ վեր՛ մ ոճ գրելու տեղ բաւէր կարէ կը գործածէր, ինչո՞ւ ուրեմն իր յառաջաբանին մէջ կ'ընդունի, կը գործածէ։

Առիթէն օգուտ չենք քաղեր ըսելու համար թէ «Սիրամարգ տրուունջ լինի առ Հէրայ», էջ 59 խորագիր. Հերայի ծայրի յն ալ թերեւս մեզի անծանօթ Ոսկեդարեան նոր ոճ մըն է, բանի որ վրիպակներու ցանկին մէջ չեկայ և կ'ենթադրենք որ փորձերը լաւ չի սրբագրելու արդիւնք է, բայց վերջապէս սխալ է. և եթէ այս կարգի սխալները թուէինք՝ գրքին ետին գտնուած վրիպակներու արդէն ճոխ ցանկը կը յորդէր։

Բայց ի՞նչ ըսենք թարգմանութեան անկեթեթ սխալներու որ Լաֆոնդէնի այս բաս-սա-բաս թարգմանութեան մէջ կը վխտան. զոր օրինակ.

Pendant tout le «sabbat» qu'il fit avec la dame.

«Զաղջոյն լաբաՒն զոր անցոյց ընդ կնոջն այնմիկ, էջ 40. բացատր. (faire le sabbat, c'est faire grand tapage. A Gazier. Les fables de La Fontaine, VIII édition.)

«Foin» du loup et de sa race, Խար գայլոյ և տոհմի նորա, էջ 121. բաց. (Foin interj. qui exprime le dégoût, le mépris, Dic. Larousse.)

Un équipage cavalier fait les trois quarts de leur vaillance.

Զօրական մի ի հեծելոց դերիս չորրորդս զքաջութեան նոցա արժէ. էջ 159. (Équipage cavalier un grand train de maison comme celui des grands seigneurs. A. Gazier.)

Un loup qui commençait d'avoir petite part aux brebis de son voisinage, Գայլ մի որ այն ինչ սկսեալ էր ունել մասն ի մերձակայ խարինս հօտին, էջ 75. բաց. (Qui ne pouvait presque plus en manger tant les chiens faisaient bonne garde. A. Gazier.)

Quel esprit ne bat la campagne ? Ո՞ խիզախէ ոչ ի ճակատ, էջ 210. բաց. (Locution proverbiale pour dire être fou. A. Gazier.)

Et sur «l'état» du charbonnier il fut couché tout le dernier. Ցածխագործի ուրուք յերկրէ ընկողմնեցաւ նա հուսկ յետոյ, էջ 176. բաց. (Phrase obscure dont voici le sens. Il fut couché, c. à d. inscrit le dernier sur l'état c. à. d. la liste. A. Gazier.)

Այնպիսի ձախող թարգմանութիւններու ալ կը հանդիպինք որ մեզ տարակոյսի մէջ կը ձգեն թարգմանիչին ֆրանսերէն լեզուի հմտութեան մասին, օրինակ.

L'épouvante est au nid plus forte que jamais.

Արտոյտն գայ յերեկոյին ի բոյն առոյգ քան զառաջին. էջ 154.

Քիչ մը ֆրանսերէն գիտցողը մեզի անմիջապէս իրաւունք պիտի տայ, ուստի մնացեալ սխալներով չենք խճողեր մեր յօդուածը և կ'անցնինք տաղաչափութեան։

Գարագաշեան էֆէնտիի սովորական չափերն են 4—4, բայց առջի հատածը ազատ կը ձգէ։ Են և առ-ակ որ ըստ ոտ-ղերէ-ան անդ-ամ-ալ չափոյ Դաղիեսա-ոց են վերապահ այն է 6—6. և զի զեր-բոր-ին-ն լեցէ ընդ-երգողաց, ի-ջուտ-ուն-ի-ս ա-տա-ուէ զպա-ն նդ-ան-ակ ա-ա-ղ-ին-ք վերնա-գրեն։

Ուստի կամ այն է որ Շնորհալիին վեցի վրայ տաղաչափելը չը գիտեր, կամ այն է որ գիտէ և օտար կը համարի այդ չափը. այն ատեն կամ տաղաչափութեան ընդունած օրէնքներու դէմ կը գործէ, կամ տաղաչափութեան հմուտ չէ։

Այս երկսայրաբանութենէն օգուտ քաղել չենք ուզեր, մանաւանդ իրաւունք ալ կուտանք որ առընթեր վերնագրին չափը նշանակէ, ապա թէ ոչ ո՞վ կ'արգիլէ մեզ որ 4—4ի հատուածելու տեղ, ինչպէս ինք կ'ընէ, յետագայ տողերը մենք մեր կողմէն 6—6ի հատուածենք. այս վիրջի պաղագլեն աւելի յարմար կ'իյնան շեշտերը.

4—4

Առն ամուսնոյ | կորուստ ցերծայ | առանց ողբոց
կինն առնէ կոծ | բազում, յեռոյ | մընխիծարի,
ժամանակին | Աեւովք տխրանք | Աոչին ի բաց։

Մենք կ'առաջարկենք կ'սրդալ սաղմ.

6—6

Առն ամուսնոյ կորուստ | ցերծայ առանց ողբոց
կինն առնէ կոծ բազում, | յեռոյ մընխիծարի,
ժամանակին Աեւովք | տխրանք Աոչին ի բաց։

Կամ ինչո՞ւ համար 6—6ի հատուածենք սա տողերը.

6—6

Տիկինն աքիս յաւուրք | միում յառաւստուն,
Փոխի յայլ կոյս, առնու | զովել ըզԻոսկուրս.

Մենք՝ աւելի յարմարութեամբ՝ 4—4ի պիտի սղէինք.

4—4

Տիկին աքիս | յաւուրք միում | յառաւստուն,
Փոխի յայլ կոյս, | առնու զովել | ըզԻոսկուրս.

Նաեւ գիտենք որ տրոհութեան և առգանութեան նշանները պէտք է զուգադիպին, ապա թէ ոչ առանց յանդի քմահաճ արուեստ մը կը դառնայ տաղաչափութիւնը, որուն չափը եթէ քովը չի դրուի ըստ հաճոյս կը կարդացուի, և եթէ դրուի՝ տարօրինակ իմաստներու կը հասցնէ մեզ, զոր օրինակ, ի՞նչ կը նշանակէ.

4—4 Հան ի գաւակ | իշոյն զորդին (էջ 72)

Արդեօք «զորդի՞ն իշոյն» ըսել կ'ուզէ թէ «հան զոր դին ի գաւակ իշոյն». ամէն պարագայի մէջ չենք կրնար ինքզինքնիս զսպել և խեղկատակի մը սխալ տրոհութեան իբրեւ նմոյշ «Տղա», մարդ եղիր, հօրդ պէս, էշ մ'ըլլալը «հօրդ պէս էշ մ'ըլլալ» կարդալը չը յիշիլ։

Ամբողջ գիրք մը տաղաչափելու հրահանգութիւնը վերջ ի վերջոյ ներդաշնակութեան կառաջնորդէ թարգմանիչը. և անզգալաբար յանգի պէս բան մը երեւան կուգայ տողերուն ծայրը, տես էջ 172.

Ի հայելւոջ աղբեր միոյ, — Զանձն տեսեալ եղջերու մի, — Գալէ զգեղ եղջեր իւրոյ, — Այլ ոչ կարէր առանց վշտի.—

Մինչ թէ քանի որ ուխտ ըրած էր տողերուն ծայրը յանգ չի բերել, յանգը տողերուն մէջտեղն ինկեր է, այսպէս.— հեռանայ նա, — հան հրաման.— եդաւ գրաւ.—թասէր էր.—պնդէ թէ.— ոճ ճառոմ.—յոյն յերկրի.— զի ի զարթնուլ.— եթէ է.—նորօրինակ ներդաշնակութիւն որ անշուշտ ներելի չէ նոյն իսկ իր հասկցած տաղաչափութեան մէջ։ Մանաւանդ, պէտք է խոստովանիլ թէ բանաստեղծական համարձակութեան անսահման տեղ տըրուած է, և թուղթ չենք կրնար գարձնել առանց հանդիպելու. Է՛սա՝—զ'ի գալ.—ապ'յետ. — թա՛ւին.—տեսանէ՛նդ.— թ'է միայն.—նստ'ի քեղուոյն. —ապ'առին ի նման ձեւերու։

Տաղաչափութիւն մը որ յանգ չունի, որուն ոտքերը մինչեւ վեց կը տարուին, որուն առաջին հատածները ազատ կը թողուին, որուն մէջ առգանութեան չեշտերուն հոգ չի տարուիր, ուր 4—4 հատածը աւելի յարմարութեամբ 6—6 ի և 6—6 հատածը յարմարպէս 4—4 ի կարելի է փոխել, տաղաչափութիւն մը ուր անսահման թուով բանաստեղծական համարձակութիւններ կը դիտուին, մեզի մնայ արձակէ աւելի արձակ կը կոչենք, տող տող տակէ տակ չարէ՞ն է աւելին։

Գարագաշեան էֆէնտիի գրաբարը պարզ չէ, այլ շատ մը գրաբարառարազ ֆրանսաբանութենէ, շատ մը սխալ թարգմանութենէ, մաս մը իրաւցնէ գրաբարէն փոխառնուած ոճերէ, մաս մը ամեն դարերէ առնուած իրթին բառերէ, մաս մը նորահնար բառերէ և ներդաշնակութենէ զուրկ տաղաչափութենէ կազմուած խառնուրդ մըն է դժբաղդաբար։

Միայն սա չենք հասկնար որ ասիարհարին յանցա՞նքը ինչ է, ինչո՞ւ մէկդի կը ձգուի ճկուն դիւրաթեք լեզու մը, որուն մէջ կարելի է պատրուակի մը տակ ծածկել օտար լեզուէ փոխ առնուած ոճերը, և անկեղծաբար հաշակել թէ կենդանի լեզուներու իրաւունքն է քիչ շատ բոլորտիքներին գտնուած լեզուներով սնանիլ զարգանալ. ինչո՞ւ կ'արհամարհուի ճապուկ լեզու մը որուն բառացանկը սահմանափակ չէ և ուր թարգմանիչ և հեղինակ նորաբանութիւններ ընելու իրաւունք ունին։

Բայց այս ամենէն եթէ, մինթէ մենք Գարագաշ էֆէնտիի հակառա՞ջ կը գրանուինք, չէ՞ մի որ La critique est facile et l'art est difficile. Մինթէ Լաֆոնդէն ֆրանսաբանութեան ամէն խրթնութիւններ իր մէջ չի՞ պարունակեր, հնաբանութիւն, նորագիւտ ոճ, ինքնահնար բառ, լատիներէն առած, գաւառաբարբառ։

Մինթէ մենք չի՞նք գիտեր որ բառերու քմահաճ չենքը եթէ անդամ մը ուրուք, անոնց խուսափիլ ձեւերուն հետ անոնց կենանքն ալ կը ցնդի։

Գարագաշեան էֆէնտի Ոսկեդարու ժամանակակից ո՞ր խեցգեկ լեզուին պիտի դարձնէ սա բիբաբտական գաւառաբարբառը.

Biaux chères loups n'écoutez mie,
Mère tenchent chen fleux qui crie.

էջ 124, «Սիրուն տէր գայլ մի ինչ անառ մօր որ սատէ մանկան իւրում» թարգմանութիւնը անչուշտ պատրանք մըն է. բայց վերջապէս որու գրիչէ ալ ելլար, լաւագոյն բան մը չէր կրնար ըլլալ այս։

Եւ եթէ անխորհուրդ սան մը մասնաւոր տեսակցութեան մը մէջ մեր ըրած դիտողութեան համար Աբ-ա-ֆ-ի մէջ ի լոյս ամենեցուն հարցապնդում մը չուղղէր մեզի, ի՞նչ պատճառ ունէինք մեր գիտցածը ամենուն ալ գիտցնել. ուստի, հիմակուհիմա խնդիրը կը փակենք, Պոյաճեան էֆէնտիին ալ Լաֆոնդէնէն բաժին մը հանելով. «Լաւ է իմաստուն մնալմամ՝ քան յիմար բարեկամ»։

ՄԻՀՐԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

SPLENDIDE CAFÉ
MAISON MEGUERDITCH TOKATLIAN

Dîner du 6 Juin 1895

HORS — D'ŒUVRES VARIÉS

POTAGES. Consommé Croute au Pot. Potage Windsor.
PATÉS. Bouchée Montglas, Pilaw aux foies d'agneau.
POISSONS. Homard Sauce Verte, Turbot frit, Bar crème gratin, Rouget Méunière.
ENTRÉES. Tournedos Sauce Poivrade, Tête de Veau sauce tomate, Gigot de Mouton aux pommes Duchesse, Poulet en Cocotte à la Paysanne.
ROTIS. Poulet au Cresson, Caille sur Croustades, Rosbif.
LÉGUMES. Asperges, Cèpes Provençales, Pois Frais, Courges farcies, Artichaut à l'Orientale, Ragout aux haricots verts.
ENTREMETS. Glace crème à la vanille, fraise et Gateau Chambord, Lait caillé citron Compôtes.

Déjeuner 20 piastres.

Hors d'œuvre, 3 plats et dessert aux choix sur la carte, vin compris.

Le dîner est servi de 7 à 9 heures.

Potage, poissons, entrée, rôti, salade, légumes, entremets et dessert au choix, vin compris.

Dîner 25 piastres. 296

Ազգապան

ՂԱԼԱԹԻԱ, մայիս 25/6 յունիս 1895

Անուանկն. եւ Վճարեալ	թուական	Անուանը Արժեթղթոց	Ընթացիկ Գիներ
100	1834	Թուս.Սէրիա B 1%	64 20
100		» » B 1%	64 30
100		» » C 1%	31 10
100		» » D (զոյցուած	28 22
400		(բացուած	28 21
100	1870	Բուլգարիոյ. (զոյցուած	162 —
Փր. 500		(բացուած	161 75
Անվ. Վճար.			
20 10	1890	Օսմանիէ 4%	101 —
22 11	1869	Քրէտիտ Ֆէն. Օթ.	12 24
10 5	1872	Ֆոս. Օթ. տր Ե. է Վ.	6 15
140 140	1873	Լաստրիումի	50 50
500 300	1889	Ճնտաղուլի (Բժթ.	695 —
500 500		Երկանուղիր (Պրթ.	315 —
20 8	1882	Թրամուէյ (Բժթ. 3%	12 25
500 500		(Պրթ.	507 —
500 200	1883	Օսմ. Ռէժի	21 30
1.40 1.40	1892	Օսմ. Միկրոբէ 5%	3 27
11 5½	1893	Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	8 35
500 500	1882	Զրի Ընկ. Տէրրոս	465

Թղթադրամ (Բրիմ) Մի վրայ	Օ. Ո.	Ղրշ.
8 օրուան համար 1000 հատի	3	50
1 ամսուան համար	7	50
1 օրուան համար	1	65
Ռըլար	—	64
Կանկիկ (Հէվվալէսիդ)	—	70

Թիվանոց երկաթուղիի վրայ		
8 օրուան համար 25 հատի Ֆր.	4	—
1 ամսուան համար »	6	—
Ընթացք դրամոց		
Անգլ. ոսկի Օ. Ո. 100 ղրշ.էն	110	32
20 Ֆրանքնոց	88	02
20 Մարքնոց (Գերմանական ոսկի)	107	20
Քրմիից	51	15
Բուպլ Աղթարամ	8	31
Մէճիտիէ	108	07
Մանր արծաթ	103	—
Մէճարիք	98	—
Տոկոս Ղալաթիոյ Սակարանի	6	—

Ընթացք Փոխանակագրոց		
Լոնտոն 3 ամիս Ղրշ.	111	¼
Փարիզ » Ֆր.	22	70
Վիեննա 8 օրուան Ֆիոր.	10	87½
Պերլին չէք Մարք.	18	25

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

Փարիզ 6 Ցունիս		
Քոնսոլիտ Օսմ. Բ Կնիկ. Ֆր.	—	—
» » C » »	—	—
D (Բացուած »	—	—
(Փոցուած »	26	—
Բուլգարի երկանուղի »	161	87
Բրիտիզիզ »	488	75
Մարսայի Պարտատոմսագիր »	515	62
Սուսանիէ »	478	—
Ռէժիի Բաժնեթղթագիր »	493	75
Պանք Օթոման (անուանական.) »	729	37
Բանկ Ֆրանսական 3% »	102	65
» » 4½% »	107	75
» Իտալական »	89	55
Քրէտիտ Լիոնէ »	820	—
Քրէտիտ Ֆոնսիէ »	—	—
Ֆոնդուռ տ'Էսբրնոյ »	—	—
Սուէզի Բաժնեթղթագիր »	—	—
Եգիպտական Միացեալ »	520	50
Զէք Լոնտոնի վրայ »	25	210
Վիեննա. 6 Ցունիս		
Բուլգարի երկանուղի Ֆլորին	86	—
Օսմ. Ռէժի »	237	—
Փոխանակ. Լոնտոնի վրայ ի տես	121	50
» Փարիզի »	—	—
Լոնտոն 6 Ցունիս		
Քոնսոլիտ Օսմանեան A Ա. Ո.	64	25
» » B »	44	73
» » C »	28	—
D (Բացուած »	—	—
(Դոցուած »	25	78
Օսմ. Փոխ. 1891ի 4% (Երշիրակ.	—	—
» » 1894 3½% (Եզպ. Հրկ.ոգ	—	—
Պանք Օթոմանն (Վճարեալ) »	18	96
Այտընի երկանուղի »	13	—
Միացեալ Եգիպտական »	103	50
Առանձնաշնորհեալ »	—	—
Անգլ. ոսկի Մ. Ֆր. »	106	—
Բանկ Հելլենական 5% »	—	—
» » 4% »	—	—
Գուլկար. Փոխառ. 6% »	—	—
» » Նոր 6% »	—	—
Փոխանկ. Փարիզի վրայ 3 ամիս	25	360
Պերլին 6 Ցունիս		
Օսմ. Փոխառութիւն 1888ի Մարք	—	—
Բուլգարի երկանուղի »	152	75
Անատոլուի երկանուղ. ¼ Պրթգ. »	—	—
Փոխանկ. Լոնտոնի վրայ 3 ամիս	20	405
» Փարիզի » 2 ամիս	—	—
Մակեդոնիոյ երկանուղի	—	—

Ոսկեհանքի արժէթուղթ
Հարաւային Ափրիկէի

Գնենք և ծախենք
Առանց օ և է ծախքի

Croeusus deep
West Rand Mines
Sheba
British S. A. (Chartered)
Transvaal Consolitated etc. etc.

Ա. Ֆարրա
Փոխանակութեան Միջնորդ
54—90 264 Կ. Պոլիս

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ԱԲԻԿԵԱՆ ՄԻՀՐԱՆ ԷՖԷՆԴԻ
ԳԻՏԱԿԱՆ ԹԱՆԴԳՐՈՑՆ
Հայերէն, Գաղղերէն ու Տաճկերէն
Խիստ պիտանի ամէն բժշկի, փաստաբանի, գրագրի, եւ ուսանողի
Կը պարունակէ. — Իրաւագիտական, բժշկական, ընագիտական, քիմիական, բուսաբանական, կենդանաբանական, երկրաբանական, Ֆուսաբանական, երկրայափական, տոմարակալութեան, զրպիտական, թերականական, տրամաբանական-աշխարհագրական, պատմական, վարչական բառեր։ ԳԻՆ 3 ՂՐՈՒՇ

ԳՈՐԾԱՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱԳՆԹԱՑՔ
ԱՐԱԲԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ
Ի պէտս զարգացեալոց. — Գին թերթի 1 ղրուշ
Ինչպէս յայտնի է, ցարդ մեր ուսանողք արաբերէնի եւ գիտական բառերու օսմանիէերէնին փոքր ի շատէ տեղեակ չըլլալնուն, պետական վարժարանաց մտից քննութեանց մէջ չէին յաջողեր։ Արդ մեծայարգ հեղինակը սոյն կրկն պէտքերն ալ կը լնու։ որով գնահատելի ծառայութիւն մը եւս մատուցած կը լինի մեր ազգին։ 308 5—5

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Բժշկական խորհուրդին տեղեկագրին համեմատ, որ հաղ զուած է առեւտրական եւ հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան, 895 մարտ 1ին, Ն. Մրբիոցի գործարանին բոլոր եակները, Պոլսոյ Բազար Ռազար ամենէն յանձնարարելիներն են։ Արդարեւ. յիշեալ պաշտօնաթուղթն համեմատ, զոր նախարարութիւնը 18 5 ապրիլ 2ին հաղորդած է առեւտրական բարդին՝ հրատարակուելու համար, Մրբիոցի քօնեակները մանրազնին տարրալուծման մը ենթարկուած ըլլալով, հաստատած է որ ամեն տեսակէտով ունի գերութեան պահանջած յատկութիւններ։

Բիշեալին շինած մասիֆա եւ ֆիլզ օղիներն ալ նշանաւոր բ մրագիտ երու եւ ճարտար բժշկիներու կողմէ վաւերացուած է եւ բժշկական ժողովին կողմէ տարրալուծուելով՝ էն ապէկ եւ զուտ խաղդէն պատրաստուած բլրպուն համար իշ ա ժողովը վաւերացուցած է գայն պաշտօնապէս։

Նոյն քոնեակները քննուած են Սպարայ տիրդրան մէջ 1894 ոգետեմբեր 20ին, եւ Վեմմ. Զէրի փաշայի ղեկուցութեան ներքեւ կատարուած տարբալուծման արդիւնքը Սպարապետութեան ներկայացուած է 3977 թիւ տեղեկագրով՝ յայտարարող թէ Մրբիոցի բօնեակը ճանչցուած է իբրեւ բոլոր պահանջուած յատկութիւնները պարունակող ըմպելի։

1894 սեպտեմբեր 17 թուականիր տեղեկագիր՝ բիմիագէտ Պ. Աբնրիի եւ Պ. Սինկրոսի. «Բազմաթիւ տարբալուծումներ տարած ըլլալով Կ. Պոլսոյ մէջ ծախուած քոնեակներուն վրայ, օգտակար կը համարինք մասնաւոր յիշատակութիւն մը ընել Մրբիոցի քօնեակներուն վրայ որը ամեն տեսակէտով ընտիր են։

«Մրբիոցի քօնեակները իրարամբ ունին ընտիր յատկութիւններ եւ պատիւ կը բերեն արեւելեան ծարտարարուեստին։»

Համատօտութիւն ան տեղեկագրին զոր Վեհ. Ուլթանին բիմիագէտ Պ. Ծանոի տուած է 1894 օգոստոս 4ին.

«Մրբիոցի քօնեակները բիմիական տարբալուծման ենթարկեցի։ Իմ գիտական մանրախոյզ քննութիւններս հաստատեցի թէ Մրբիոցի քօնեակները պատրաստուած են Սամսոն ճերմակ միրգէ՝ զինիէն, ինչ որ մեծ երաշխիք մըն է այդ քոնեակներուն զերազանցութեանը, որոնք ունին ընտիր յատկութիւններ եւ կարժէ որ հասարակութեան յանձնարարուին իբրեւ առողջապարիկ ըմպելիս»

Ա. Ա. ՊԱՐՈՆ ԵՂԲԱՐՔ
ԱՇԽԱՐՇԱԲԱՐ
ԳՈՐԾԱՆԱԿԱՆ ՔԻՄԻԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ
ՇԱՐԱԳԴՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԲԵՐ
Ա. Շերշան

Ահաւասիկ նոր Բերականութիւն մը որ իր տեսակին մէջ լաւագոյնն է եւ կրցած է նոր գաղի մը տալ Մարինի թերին ուսման մեր վարժարաններուն մէջ։ Լիբրարատորիան, մանկավարժական եւ դիտական նոյնագոյն եւ ամենակատարեալ մեքենան մը վրայ յօրինուած այս բերականութիւնը գոսպիրը մըն է որ անհամեմատ աւելի գերութիւն կ'ընծայէ թէ՝ դասատուներուն, թէ՝ ուսանողներուն։ Բերականութեան ուսումը դեղաբերելու կոչուած այս նոր դասագիրքը կը յանձնարարենք Հայերէն Աշխարհագրագիտ գեղեցիկ բոլոր դասատուներուն, եւ վստահ ենք թէ անդամ մը որ սկսին գործածել գայն՝ իրենք ալ պիտի զարմանան բերականութեան «ձեռնարկ» ուսման ա՛յնչափ դիւրացած եւ հաճելի դարձած ըլլալուն վրայ։

Այժմ հրատարակ եղած է Ա. ՇԻԶԱՆԸ որուն նիւթին է Ֆատուճ բանի կամ բառեր։ Ընդհանուր պիտի հրատարակուին Բ. ՇԻԶԱՆ Ֆատերու ստուգաբանումը, եւ Գ. ՇԻԶԱՆ Ֆատերու ճեւափոխութիւնը։

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառներու քով, կեդրոնատեղին է՝ 27, Ֆինսպերիար, Կ. Պոլիս.

3. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ վաճառատունը,
ԳԻՆ 2 ՂՐՇ.

ԳԻՆԱՆՈՑ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
Ի ԼՈՆՏՈՆ ԵՒ Ի ՓԱՐԻԶ

Մասնաճիւղերը

Ատալիա	Պարտատ	Հիմասոլ	Ռուսճուք
Ատանա	Պէրուտ	Մերսին	Սեւանիկ
Այտընի	Պրուսա	Նազիլլի	Սամսոն
Հալէպ	Դամասկոս	Նիբօսիա	Իզմիր
Աբերտանդրիա	Գոնեա	Ուշաք

ՀՐԻԵՀԻ ԵՒ ԿԵՍԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀԲԸՆ ԷՇՈՒԲԸՆՍԷ

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 11,054,687
ՀԱՍՈՅԹ 1893 ՏԱՐԻՈՅ 2,789,437

ԻՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,293,630
ՀԱՍՈՅԹ 1893 ՏԱՐԻՈՅ 1,076,015

Ընկերութիւնս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դիմադրական յատկութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար դիրքնք ներկայացնել. նաև իրը ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած ընտսիս 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԻՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 500,000 — ՄԱՐԻԹԱՅՄ — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 110,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ ջրգնացուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ցուզրոդք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ թիւ 22 և 22 կ. սենեակներն, առ ԳԱՌԻՆԻԿ Յ. ՄԵՐՈՒԵԱՆ Գործակալ կ. Պոլսոյ Վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏ ԳՈՒՄԱՐ
771,000,000 ՖՐԱՆՔ

Տուրկոս-Ռիւն յ'Եւրոպա
Փարիզ, 16, Պուլվար տէ գ'Իթալիէն. 1,3,
իր Լը Բէլթիէ փողոցի սեփական շէնքին մէջ
1845ին հիմնուած է։

Ապահովագրեալներու վճարուած	955,000000
1893է դարձեալ	
Ապահովագրեալներու վճարուած	78,000000
Հասոյթ	175,000000
Նոր ապահովագրութիւնք 1 Մէլիառ	160,000000
1894 յունուար 1	
Աւանդք եւ անշարժ կալ. յ'Եւրոպա	30,000000
Ցաւեղեալ դրամագլուխ	88,000000
Ալդի ապահովագրութիւնք 1 Մէլիառ	37,000000

Տէրեքբուն ապահովագիր

Շահաբաժիններու բարգաւմամբ եւ ապահովագիրներու վերադարձմամբ՝ ի դէպ մահու։
Պայմանագրութեան նոր եղանակ
Ընկերութեան կողմանէ ԱՆՄԵՐԺԵԼԻ՝
սկսեալ Առաջին տարւոյն լրանալու պէս։
ԱՌԱՆՑ ՎԵՐԱՊԱՀՈՒՄԻ ի մասին բնակութեան և ուղեւորութեան։
Հինգ տարի ետքը ԻՐԱՒՈՒՆՔ տալով ընկերութենէն փոխառութիւններու, որոց գումարը նշանակուած է ապահովագրին մէջ։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա

188 Ա. ՍԷՖԷԼՏԷՐ

Վայվոտա փողոց, Վիթալիս խան, Ղալաթիա

ՆՈՐ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԻՒՆՔ

ՌԻԿՕ ԵՒ ԸՆԿ.
8, ՎԻԼԼԻՆ ՓՈՂՈՑ, ՓԱՐԻԶ
NOUVEAUX PARFUMS
ԷՔՍԹՐԱԿ—ՓՈՇԻ—ԱՃԱՌ

Քանակա
Պարսկական հոդիւռանի
Միւկէ տէ պուա
Կրացիօզա
Լուքրէցիա
Սպիտակ հիրիկ
Ապարհնա հիրիկ
Լուի ԺԵ.
Ռօզինա
Իլանկ-Իլանկ
Ճերմակ մանուշակ
Էմբէռնալ Ռիւս
Եւ բոլոր ծանօթ հոտերը

Կ. Պոլիս, Թիվնս, Մէզդիքի, Նալբան, Հիսար, Սամանճի 14

Իր անարատութեան պատճառաւ

ՇԱԲՕԹՕ

բէրթօնը միակն է որ կը գործածուի Պ. Բասթէօռի, Պերլինի, Վիէննայի և Բեռբրսպուրգի աշխատանոցներուն և Ֆրանսայի ծովային նախարարութեան կողմէ։

ԱԶԴՈՒՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐԱԳ ՆԵՐԳՈՐԾՈՒՄ

ՇԱԲՕԹՕԻ ԳԻՆԻ

ԲԷԲՍԻՆԵԱՆ ԲԷԹՕՆԻ
VIN CHAPOTEAUT

Բէրթօնն, որ իրը ամենալաւ սնունդ ծանօթ է, կովի մսին մարսողութեան արդիւնքն է՝ բէբսինի և կամ նոյն իսկ ստամոքսին միջոցաւ։ Այդ կերպով կը սնուցանեն հիւանդները, նոր ապաքինածները, ինչպէս նաև այն անձերն, որք ունին հիւծումէ առաջ եկած անարիւնութիւն, սնունդներէ նողկանք, տենդ, շաքարախտ, թոքախտ, թանչք, ուռեցք, քանսէռ, ստամոքսի ու լեարդի հիւանդութիւն՝ տաք երկիրներ բնակելէ յառաջ եկած։

ՇԱԲՕԹՕ, 8, Վիվիէն փողոց, Փարիզ, և բոլոր դեղարանաց մէջ։ 13

ՍԻՏՆԷՑ ՆՕՎԻԼ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՆԴԳԼԻԱՆԱՆ Վ. Ա. ՃԱՌԱԳԱՅՈՒՆ

ՂԱԼԱԹԻԱ, ԵՒՐՔԷՔ ԳԱԼՏՐԸՄ ԳԵՂՈՑ ՊԷՏ ԽԱՆ ԹԻՒ 1, 2, 3

Ասոնց զենիթեր Անգլոյ Շէֆիլտ քաղաքին Ճոհն Նօվիլ եւ Որդիք գործարանին մէջ կը պատրաստուին եւ հեռեւեալ մենաշնորհեալ մարքան կը կրեն։ Ամանք այդ զենիթներու կեղծը կը ճիներն եւ անգլիական տառերը չնանչցողներ զայնս կը գնեն, որով նոյն գործարանին արժէքաւոր զենիթներուն վարկը կը կոտրեն։

Ճոհն Նօվիլ եւ որդւոց գործարանին արտադրութիւնքն այս մասնաւոր մարքան կը կրեն։ Կեղծերէն զգուշանալու համար պէտք է ուշադրութիւն ընել զենիթներու, ածիլիներու, կտրացներու եւ մկրատներու վրայ գտնուած մարքային ու անգլիական տառերուն։

Այս գործարան 1700 տարւոյն ապրիլ 26ին հաստատուած է։

Սիմենէյ Նօվիլ եւ ընկերութեան ներկայացուցիչն է դրամարկղներու ամենէն մեծ Միլնէր գործարանին։

Այդ դրամարկղներ ամեն կերպով կը դիմանան հրդեհի եւ գողերու դէմ։ Փափաքողներու ցոյց պիտի տրուին վկայականներ, որ կը հաստատեն Միլնէրի դրամարկղներու տոկունութիւնը։

Սիմենէյ, Նօվիլ եւ ընկերութեան անգլիական վաճառատան մէջ կը գտնուին նաեւ լաւ տեսակէ դգալներ, պատառաքաղներ, դանակներ ու սեղանի զանազան սպասներ ինչպէս նաեւ առժամ բլուէ դգալներ, պատառաքաղներ եւ այլն։ Նոյնպէս ջաղացքի փիներ ու մուրներ, սեղանի յատուկ լամպարներ, տաքնեներու մէջ կախուելու լամպարներ, ցամաքային ու նաւային զինուորական յատուկ կոնակներ, հոբիլայի մեքենաներ եւ այլն։

Հեռաւոր տեղերէ եղած յանձնարարութիւնքի կը կատարուին կանոնաւոր կերպով եւ շուտ։

Թիւ. 312

L'ANCRE — ԼԱՆՔՌԸ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆ, ԱՄԵՆԷՆ ՀԱՄԲԱՒԻՈՐ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ԱՒԵԼԻ ՏԱՐԱԾՈՒԱԾ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՒՄԱՐ 1871 ԹՎԻՆ ՄԻՆՉՍԻՆ 93 Վ.ՀԱԶԱՐՈՒԱՆԴ ԳՈՒՄԱՐ
126 ՄԻԼԻՈՆԷՆ ԱՒԵԼԻ — 180 ՄԻԼԻՈՆ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԹՈՐՀՈՒՐԴ

Պ. Պ. Կոմս Իսմոն Զիշի, կայս. եւ արք. ներքին խորհրդական, Նախագահ
» Թեոդոր Հոնոս, դեր-նախագահ
» Ժորժ Հոնոս, կայս. եւ արք. ներքին խորհրդական
» Թէոտոր Նագօ » » » »
» Անթուան Բրօրիշ տ'Օսանէ
Թէոտոր Բանչին
Ժան տը Վէնթիկ-Ինկինոսյ

Կառավարական Քոմիսար
Պ. ԺԱՆ ՄՈՒՔ, կայս. արք. խորհրդական

Ընդհանուր Գործակալ, Բերա, Թիւնէլի հրապարակ, տուն Սարաֆիոլու, ԼԻՕՆԵԼ ՊՕՆՏԻ Գլխաւոր Գործակալ, ՄԻՒՐՈՒՆ ՏԷՐ ՆԵՐՍԷՍՍԵՆ, կ. Պոլիս, Գօշմանճոլու խան Թիւ 7,
302

ՏՐՔ. Ս. ԹԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

Հաստատեալ 1852 — ԱՆԿԼՕ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱՐՈՑԺՔ — Հաստատեալ 1852

ԹԻՒ 396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ, ԲԵՐԱ

Մասնագէտ առանց քաւչուէ լինելի արհեստական ատամներ պատրաստելու, մէկ անգամէն ամենասաստիկ ցաւած ատամները, ոսկի ագամանդ և մետաղով լեցնելու, ինչպէս նաեւ կը դարմանեն բերնի և ատամի ամեն կիսով անստերն և կը քաշեն առանց ցաւ զգացնելու։ (Բացի կիրակիէ) ամեն օր առաւօտէն մինչեւ կէս օր։ 38

Royal Windsor

ՀՈՒԶԱԿԱՒՈՐ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ ՄԱԶԵՐՈՒ

Սպիտակ մազեր ունիք, մազերնիդ կը թափին, մազերու արմատները թուլցած են կամ կը թափին։ Եթէ ունիք այդ տեսակ բաներ գործածեցէք Ռոյալ-Վինսորի դեղը, որովհետեւ այս դեղ երիտասարդութեան ատենին պէս, բնական գոյն մը ու գեղեցկութիւն մը կ'ուտայ սպիտակ մազերուն և կ'արգելու մազերու թափիլն։ Այս դեղ, որուն տէրը չքաղրամի արժանացած է, մազերու միակ վերանորոգիչն է։ Անցուսալի արդիւնքներ առաջ բերելով, վաճառումն օրէ օր աւելնալու վրայ է։ Փափաքողաց պիտի ղրկուի մանրամասնութիւններ ու վկայութիւններ պարունակող ծանուցումն առանց որ և է ծախքի։ Այս դեղ կը վաճառուի գլխաւորաբար վարսավիրաներու և դեղագործներու քով։

Վիքթորիայի վարդի սպեղանին երեսի գոյնը կը գեղեցկացնէ։ Այս եւս կը ծախսուի Ռոյալ-Վինսորի ծախուած տեղերը։

ԻԻՆԻՕՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԻՄ ՀՐԴԵՀԻ, ՀԻՄՆԵԱԼ 1828

Հասցէագրեալ է Փարիզ իր էլեկտրոնագրերէն, Պանք փողոց, Ամ— 15

Դրամագլուխ	Ֆրանք	10,000,000
Պահեստի դրամ	»	7,650,000
Թղթապանակին մէջ	»	69,244,813
Հասոյթք 1892 տարւոյ	»	15,328,801
Վճարուած վնասք	»	176,000,000
Երաշխաւորութիւնք «Իւնիօն-Վիթի»	»	114,500,000

Ի. Կ. Գոլիս, Ընկերութեան դրամատունը՝ ՕՍՄ. ԿՈՑԻ. ՊԱՆԿԱՆ։

Տեղեկութեանց համար դիմել առ Սիմոն Քայսէրլեան, մասնաւոր տնօրէն ի Կ. Պոլիս, Ղալաթիա, քարաքէշի հրապարակը, Եէնի-Ֆան, առաջին յարկ։ 42

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ՍԵՐՊԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՏԱԺԱՌԱՆԳ ԻԹԻՆԻՆ

Յունաստանի ու Սերպիոյ Թագաւորը եւ Յունաստանի գահաժառանգ Գոնսթանդէն իշխանը կը գործածեն այս գօնեակը։ Հետեւ արուեստաստեղծ էսսենքէն մրցանակ ստացած է։

Բրակէն	1894	ոսկի շքաղրամ գօնեակի համար		Բրակա	1834	ոսկի շքաղրամ գօնեակի համար զանազան ըմպելեաց համար	
Վիէննա	1894	» » » »		Բրակա	1894	» » » » սպիտակ զինիէ պատրաստուած գօնեակի համար։	
Անվերս	1894	» » » »					
Լիոն	1894	» » » »		Շիրակս	1893	» մեծ մրցանակ միսքէթ խաղողէ պատրաստուած գօնեակի համար։	

Տարին 2,000,000 ֆրանք ապառում ամեն կողմ։ 1893 օգոստոսէն 1894 փետրվարի վերջը 24,902 սնտուկ եւ 491 տակառ գօնեակ արտածուած է ի Թուրքիա, Գուլկարիա, Ռումանիա, Ռուսիա, Աւստրիա, Գերմանիա, Սերպիա, Մասուս, Հայաշխատան, Անգլիա, Գիլտիա, Ամերիկա, Պարսկաստան եւ Հնդկաստան

	տակառ	սնտուկ		տակառ	սնտուկ
Աւստրիական շրջենաւերով	70	7528	Բանէլլէնիր շրջենաւերով	5	1009
Գերմանական	70	1697	Ռուսական »	43	856
Մէսաժրիի »	4	1184	Ձօնսրն »	9	437
Ֆրէսինէի »		132	Խրտիվիյէ »	122	3572
Իտալական »	168	6487	Գումար	491	24902

Այս արտածումնը ապաւուցուած են շրջենաւերու զործակալներուն վկայագրերովն՝ վաւերաց եւ Պիրէոնի քաղաքապետութենէն։

Ամեն ատեն զո ծարանները ու մեքենաները մէջ 50,000 օխա գօնեակ պատրաստ կայ։

Ի Պիրէոն Արիսթոտի, Ալիքի, Նիր Թա, աղջիկաց վարժարանին մօտ, Գաբօ Տ'Իսթ իա եւ երկաթուղայ մօտ 7 մեքենացներ ունին։ Փափաքողք կրնան այցելել եւ պարզ նայուածքնները տեսնել։

Մէկաբաս եղրարք 100,000 ֆրանք պարգեւով մը կապահովին թէ իրենց գօնեակները անարատ խ ղողէ ու զինիէ պատրաստուած են, ինչ որ հաստատած են բժիշկներ ու քիմիագէտներ, որոց անունները նշանակուած են իւրաքանչիւր շիշի փաթեթուած վկայագրերու մէջ։

Հիւանդանոցներու մեծ մասին մէջ այդ գօնեակը կը գործածուի։

Մէկաբաս եղրարք ի Պիրէոն Աք լօնի կամ Բարտիսքարի հրապարակը գտնուած Ամբլօս անուն զարծարանին մէջ իսաղողի ոգիէ ամեն տեսակ ոգիներ ըմպելիներ եւ մանաւանդ մեծ բանակներ թանկ գնով կը պատրաստեն։ Այս վերջինը տակաւին կը ծախսուի։

Միակ ներկայացուցիչը բովանդակ Յունրիս հանրաց, Թրեանաֆիլօրը լոս եղբարք, Ղալաթիա, Մամիանէ Թիւ 53 եւ 69։

LE VÉRITABLE THAPSIA
doit porter les Signatures
Les exiger pour éviter les accidents reprochés aux imitations.

TOILE VÉSICANTE
LE PERDRIEL
Action Prompte et Certaine
EXIGER LA COULEUR ROUGE
La plus ancienne. * La seule admise dans les Hôpitaux civils.

LE PERDRIEL et Cie, Paris.

ԷՔՍԲՕՐ ՎԷՐՊԱՆՏ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
ՄԵՔԵՆԱՑԻՑ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒ
ԵՒ ԴԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆՆԵՐՈՒՆ
ՃԱՐՏԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ
ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՇՐՋԱՆԱԿ

Ցուցադրութիւն մեքենաներու եւ գերմանական ճարտարագործութեան այլ նիւթերու. Ղալաթիա, Բէր էմպէ Բաքալը եւ Մէհքէմէ փողոց, Թիմարէի խան [նախկին կեղծոնատեղի Բէժիի]

Մեծ մեքեր զանազան մեր նաներու, որք են՝ շոգեշարժ մեքենայք, կազով ու բարիւղով շարժող մեքենայք, որոց սին շարժմանն կը դրուի եթէ յանձնարարի ուզէ։ Պարզ բարիւղի լամբարը մէկ ժամուան մէջ 0.4 տիկրամ կը սպառէ, այսինքն ժամը 15էն 20 փարան։ Կը գտնուին նաեւ ճախարակներ, ծակող մեքենաներ, բերան բացող մեքենաներ, երկաթեղէն եւ քանդարարատ թիթեղահատներ, թիթեղագործութեան, զարնութեան, կոպդարարութեան, առաղձագործութեան մեքենաներ, ջրմաններ, հիդրագործական մեքենաներ, շաղախ, գերմանական երկաթէ գերանիկներ, ասֆալտ, խայծդանաւոր թարդոն, խոհանոցի անօթք, կազի լամբարներ, ճեմիշի կ'զմածք, պիսիլէդ, կարի մեքենայ, եւն. եւն.

Մասնաճիւղ
ԱԹԷՆՔ, Սովրոլէս փողոց, 11 (նախկին Գորտ Աթէնքի)

Կեդրոնները
ՀԵԼԱՆԿ, Թոփխանէ Քաղ, ԹԻՐԿՈՆ, Բիւլտոն փող.

Գործակալութիւնք
ՍԵԼԱՆԻԿ ԻԶՄԻՐ | ՄԵՐՍԻՆ ՀԱԼԷՊ | ՊԷՐՈՒԹ ԴԱՄԱՍԿՈՍ | ԲԱՒՖԱ ԵԱՖԱ
Բուքրէ, Զանդա, Բաղդաս, Քալատաղ, Ներ Ֆ, Վօլօ, Ալեքսանտրիա, Գաիրը։

ՇՈՒՇԵՆԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ և ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ
Ն. ԲԱՐԻ * ԸՆԿ
Մարսիլիոյէ և Պարնաֆի Ղէլնա նաւարկութեան Բաանդ

Մինկիրէլ շոգենաւը Պաթում պիտի ուղեւորի հանդիպելով Սամսոն, Կիրասոն և Տրապիզոն Յունիս 12ին իրիկուան ժամ 4ին (Ք. Ե.)։

Լա Լոլ շոգենաւը ուղղակի Մարսիլիա պիտի ուղեւորի Յունիս 8ին (Ք. Ե.)։

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեայ ուղեւորութիւնն ի միասին առնելով,
Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »
Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն
Նաւագրքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար
Դիմեալա գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՊՈՒԼ
1054 Մամիանէ փողոց Թ. 108

ԹԻՒՆԱՑԻՑ (CUNARD)
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈՒՇԵՆԱՒՈՒՑ
Որ ամեն երեք ամիսը մէկ անգամ կը բանին Լիվերբուլ և Ամերիկէ ելնելու

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ումբրիա	7718	Գանիտ	4581
Էլբրուսիա	7718	Սամարիա	3574
Սէրվիա	7391	Մարաթոն	2403
Ուրանիա	7268	Ադրիա	2393
Բավարիա	5587	Սարակոսա	2166
Սէֆալոնիա	5517	Թարիֆա	2246
Կալլիա	4809	Բալտիրա	2144
Սիթիա	4557	Թրինիտատ	1839
Ալէքսը	2143	Մարոքգօ	1855
Ֆէյսալ	1876	Քամբանիա	12950
Շէլբուրն	1614	Լուքանիա	12930
Կաղալոնիա	4845		

Մարօքսօ շոգենաւը, նաւապետ Պարլօու, Լիվերբուլէն հոս պիտի հասնի ընդհանուր վաճառքով դէպ ի յունիս 14։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ջ. ՃՈՒԼԻ գործակատար
Thomas C. Joly
Այքսիսատես խան, Թիւ 401
Ղալաթիա 932

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ